

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1974-1975

12 FEBRUARI 1975

WETSONTWERP

tot goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten, van de Bijlage en van het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst, opgemaakt te Bazel op 16 mei 1972.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het wetsontwerp dat wij de eer hebben U voor te leggen, strekt tot goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten en van het Aanvullend Protocol bij deze Overeenkomst.

Beide akten zijn in de Raad van Europa opgesteld door een Comité van deskundigen van de regeringen, onder de leiding van het Europees Comité voor juridische samenwerking. Zij werden op 16 mei 1972 te Bazel door de Lid-Staten van de Raad ondertekend naar aanleiding van de VIIe Conferentie van de Europese Ministers van Justitie.

De Overeenkomst en het Protocol gaan vergezeld van een toelichting die door het Comité van deskundigen is voorbereid; deze toelichting is door de zorg van de Raad van Europa gepubliceerd.

De vraagstukken die ter zake van de immuniteit van Staten rijzen zijn wel bekend in het internationale recht. De werkzaamheden die de Raad van Europa op dat gebied heeft ondernomen, hebben reeds de aandacht gaande gehouden van de wetenschappelijke kringen, onder meer in België, waar de Centra voor internationaal recht van de Universiteiten van Brussel en Leuven aan dat onderwerp een belangrijk colloquium hebben gewijd (1).

(1) L'immunité de juridiction et d'exécution des Etats à propos du projet de Convention du Conseil de l'Europe. Uitg. van het « Institut de Sociologie de l'Université de Bruxelles » — Zie ook Sinclair. The European Convention on state immunity — The international and Comparative Law Quarterly 1973, blz. 254 en volgende — Ch. Vallée. A propos de la Convention européenne et de l'immunité des Etats — Revue trimestrielle de droit européen 1973, blz. 205 en volgende.

Chambre des Représentants

SESSION 1974-1975

12 FÉVRIER 1975

PROJET DE LOI

portant approbation de la Convention européenne sur l'immunité des Etats, de l'Annexe et du Protocole additionnel à la Convention, faits à Bâle le 16 mai 1972.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi que nous avons l'honneur de vous soumettre porte approbation de la Convention européenne sur l'immunité des Etats et du Protocole additionnel à cette Convention.

Ces deux instruments ont été élaborés au sein du Conseil de l'Europe par un Comité d'experts gouvernementaux sous l'autorité du Comité européen de coopération juridique. Ils ont été ouverts à la signature des Etats membres du Conseil le 16 mai 1972, à Bâle, à l'occasion de la VIIme Conférence des Ministres européens de la Justice.

La Convention et le Protocole sont accompagnés d'un rapport explicatif préparé par le Comité d'experts; ce rapport a été publié par les soins du Conseil de l'Europe.

Les problèmes que pose l'immunité des Etats sont bien connus en droit international. Les travaux que le Conseil de l'Europe a entrepris en cette matière ont déjà retenu l'attention des milieux scientifiques notamment en Belgique où ils ont fait l'objet d'un important colloque organisé par les Centres de droit international des Universités de Bruxelles et de Louvain (1).

(1) L'immunité de juridiction et d'exécution des Etats à propos du projet de Convention du Conseil de l'Europe. Edit. de l'Institut de Sociologie de l'Université de Bruxelles — V. aussi M. Sinclair. The European Convention on State immunity. — The international and Comparative Law Quarterly 1973, p. 254 et suivantes. — Ch. Vallée. A propos de la Convention européenne et de l'immunité des Etats — Revue trimestrielle de droit européen 1973, p. 205 et suivantes.

De Europese Overeenkomst betreft zowel de immuniteit van rechtsmacht als de immuniteit ten aanzien van de uitvoering van vonnissen. Met betrekking tot de immuniteit van rechtsmacht worden twee theorieën verdedigd: de volgestrekte immuniteit en de betrekkelijke immuniteit. Volgens de eerste, kan een Staat niet onderworpen zijn aan de rechtsmacht van een andere Staat. Volgens de tweede geniet de Staat immuniteit voor de handelingen « *jure imperii* », doch niet voor de handelingen « *jure gestionis* », te weten wanneer hij als een privaatrechtelijk persoon aan privaatrechtelijk rechtsverkeer deelneemt.

Aan de Belgische rechtspraak en aan de Italiaanse rechtspraak komt de verdienste toe de theorie van de beperkte of betrekkelijke immuniteit te hebben gehuldigd. Een eerste stap daartoe werd gesteld door het Hof van beroep te Brussel in 1840 (Brussel, 30 december 1840, Pas. 1841, II, 3). De theorie werd bevestigd door het Hof van Cassatie in 1903 (Cass. 11 juni 1903, Pas. 1903, I, 294), en de Belgische rechtspraak heeft ze sedertdien ertelike malen nader bepaald. (P. De Visscher en J. Verhoeven. L'immunité de juridiction de l'Etat étranger dans la jurisprudence belge et le projet de Convention du Conseil de l'Europe, Handelingen van het colloquium, blz. 3 en volg. — E. Suy. L'immunité des Etats dans la jurisprudence belge, id. blz. 281 en volg.).

De theorie van de betrekkelijke immuniteit is geleidelijk doorgedrongen tot het recht van de Europese Staten. Zij werd bijvoorbeeld pas in 1963 in de Bondsrepubliek Duitsland aanvaard ten gevolge van een belangrijk arrest van het Constitutioneel Gerechtshof (Zie Entscheidungen des Bundes Verfassungsgerichts, boekd. 16, blz. 27 en volg.). Enkele andere Europese landen zoals het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Turkije, Cyprus en Malta, blijven nochtans aan de volgestrekte immuniteit gehecht.

Daarentegen wordt de regel van de immuniteit ten aanzien van de uitvoering van vonnissen, die goederen van een Staat in het buitenland tegen elke maatregel van tenuitvoerlegging beschermt, steeds nagenoeg op algemene wijze aanvaard (Zie Venneman. L'immunité d'exécution de l'Etat étranger. Handelingen van het colloquium, blz. 119-180).

Het Comité van deskundigen had dus heel wat kernvraagstukken op te lossen. Voor het bepalen van maatstaven tot het maken van een onderscheid tussen de handelingen « *jure imperii* » en de handelingen « *jure gestionis* » moest er niet alleen rekening worden gehouden met de rechten van de Lid-Staten van de Raad, waarvan de ene de volgestrekte immuniteit en de andere de betrekkelijke immuniteit van rechtsmacht huldigen, doch ook met de uiteenlopende opvattingen van de Staten die de theorie van de betrekkelijke immuniteit huldigen. Ten slotte diende het vraagstuk van de uitvoering van de beslissingen te worden geregeld met inachtneming zowel van de belangen van hem die een vonnis tegen een vreemde Staat heeft verkregen, als van de diplomatieke verwickelingen waartoe een gedwongen tenuitvoerlegging op de goederen van een vreemde Staat aanleiding kan geven.

In de Overeenkomst wordt aan die vraagstukken soepele en pragmatische oplossingen gegeven.

Zij bepaalt enerzijds de gevallen waarin een Overeenkomstsluitende Staat de immuniteit van rechtsmacht voor de rechbanken van een andere Overeenkomstsluitende Staat niet kan invoeren, en legt anderzijds aan iedere Overeenkomstsluitende Staat tegen wie het vonnis in een van die gevallen is gewezen, de verplichting op aan het vonnis gevolg te geven. De Overeenkomst voorziet in dat verband in een gerechtelijke controle. Aldus is zij verwant met een verdrag over de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen. Net zoals een zodanig verdrag is de onderhavige overeenkomst slechts denkbaar tussen landen wier onderlinge betrekkingen op het volste vertrouwen berusten. Daar-

La Convention européenne concerne aussi bien l'immunité de juridiction que l'immunité d'exécution. Quant à l'immunité de juridiction, deux théories sont en présence; celle de l'immunité absolue et celle de l'immunité relative. Selon la première un Etat ne pourrait être soumis à la juridiction d'un autre Etat. Selon la seconde l'Etat bénéficie de l'immunité pour les actes « *jure imperii* » mais non pour les actes « *jure gestionis* », c'est-à-dire quand il participe comme une personne de droit privé à des rapports de droit privé.

C'est à la jurisprudence belge et à la jurisprudence italienne que revient le mérite d'avoir prôné la théorie de l'immunité restreinte ou relative. Préconisée par la Cour d'Appel de Bruxelles en 1840 (Bruxelles, 30 décembre 1840, Pas. 1841, II, 33) cette théorie fut sanctionnée par la Cour de Cassation dès 1903 (Cass. 11 juin 1903, Pas. 1903, I, 294). Depuis lors, la jurisprudence belge a eu de nombreuses occasions de la préciser. (P. De Visscher et J. Verhoeven. L'immunité de juridiction de l'Etat étranger dans la jurisprudence belge et le projet de Convention du Conseil de l'Europe. Actes du colloque p. 3 et suiv. — E. Suy. L'immunité des Etats dans la jurisprudence belge. id. p. 281 et suiv.).

La théorie de l'immunité relative a inspiré progressivement le droit d'autres Etats européens et, par exemple, ce n'est qu'en 1963 qu'elle a été adoptée en République fédérale d'Allemagne par un important arrêt de la Cour constitutionnelle fédérale (V. Entscheidungen des Bundes Verfassungsgerichts, vol. 16, p. 27 et suiv.). Quelques pays européens comme le Royaume-Uni, la Suisse, la Turquie, Chypre et Malte restent cependant favorables au principe de l'immunité absolue.

En revanche, la règle de l'immunité d'exécution, qui protège les biens qu'un Etat possède à l'étranger contre n'importe quelle mesure d'exécution, reste assez généralement admise (V. Venneman. L'immunité d'exécution de l'Etat étranger. Actes du Colloque p. 119-180).

Les problèmes fondamentaux à résoudre par le Comité d'experts étaient donc nombreux. Il fallait non seulement tenir compte des droits des Etats Membres du Conseil, les uns favorables à l'immunité absolue et les autres à l'immunité relative de juridiction, mais aussi des divergences entre les critères utilisés pour procéder à la distinction entre les actes « *jure imperii* » et les actes « *jure gestionis* » dans les Etats qui se sont ralliés à la théorie de l'immunité relative. Enfin, il importait de régler le problème de l'exécution des décisions, en prenant en considération tant les légitimes intérêts d'une personne ayant obtenu un jugement contre un Etat étranger que les implications d'ordre diplomatique que peut entraîner une procédure d'exécution forcée sur les biens d'un Etat étranger.

La Convention apporte à ces questions des solutions souples et pragmatiques.

D'une part, elle détermine les cas dans lesquels un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant les tribunaux d'un autre Etat Contractant et, d'autre part, elle impose à tout Etat Contractant contre lequel un jugement a été rendu, dans l'un de ces cas, l'obligation de donner effet au jugement. Elle instaure à cet égard un contrôle judiciaire. Elle s'apparente ainsi à un traité sur la reconnaissance et l'exécution des jugements. Comme les traités de l'espèce, elle ne se conçoit qu'entre pays unis par des rapports de totale confiance. C'est pourquoi elle ne s'applique qu'entre Etats Contractants, ne réglant pas le traitement à accorder aux Etats tiers et, en outre, elle

om is zij slechts van toepassing tussen Overeenkomstsluitende Staten zonder dat wordt voorzien in een regeling die voor derde Staten zou gelden. Voorts is voor de toetreding van een Staat die geen lid is van de Raad van Europa een eenparige beslissing van de Raad van Ministers vereist.

HOOFDSTUK I.

I. — Immunité ten aanzien van rechtsmacht.

Hoofdstuk I van het ontwerp van Overeenkomst geeft een opsomming van de gevallen waarin een Overeenkomstsluitende Staat geen beroep kan doen op immuniteiten ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat (artikelen 1 tot 12). Die gevallen zijn :

— indien de staat voor die rechter eisende of tussenkomende partij is (artikel 1);

— indien hij door een internationale overeenkomst of door een afspraak tot erkenning van rechtsmacht aanvaard heeft zich aan de buitenlandse rechter te onderwerpen (artikel 2);

— indien hij voor die rechter verschijnt en ten principale concludeert alvorens een beroep op immuniteit te doen (artikel 3);

— indien het geding betrekking heeft op een verplichting van de Staat, waaraan uit hoofde van een overeenkomst moet worden voldaan op het grondgebied van de Staat van het forum (artikel 4) en, indien het gaat om een arbeidsovereenkomst gesloten tussen de Staat en een natuurlijk persoon, wanneer de arbeid moet worden verricht op het grondgebied van de Staat van het forum (artikel 5);

— indien de Staat met particulieren in een vennootschap die haar zetel heeft op het grondgebied van de Staat van het forum en het geding betrekking heeft op uit deze deelneming voortvloeiende betrekkingen (artikel 6);

— indien de Staat op het grondgebied van de Staat van het forum een vestiging heeft door middel waarvan hij een industriële, commerciële of financiële werkzaamheid uitoefent en het geding verband houdt met de werkzaamheden van die vestiging (artikel 7);

— indien het geding betrekking heeft op een octrooi of een ander soortgelijk recht dat in de Staat van het forum wordt beschermd (artikel 8), op een onroerend goed gelegen op het grondgebied van de Staat van het forum (artikel 9), op een erfopvolging of schenking (artikel 10), op de vergoeding van schade voortvloeiende uit een gebeurtenis die zich heeft voorgedaan op het grondgebied van de Staat van het forum (artikel 11), of op bepaalde gedingen met betrekking tot een overeenkomst van arbitrage (artikel 12).

In deze opsomming wordt steeds de rechtsband vermeld. Aldus kan de Staat in contractuele zaken geen beroep doen op immuniteit indien het geding betrekking heeft op een « verplichting waaraan moet worden voldaan op het grondgebied van de Staat van het forum ». De vermelding van de rechtsband is gewild om te voorkomen dat een Staat op grond van de Overeenkomst voor de rechter van een andere Staat zou kunnen worden gedaagd zonder dat er een voldoende binding met het grondgebied van deze laatste Staat aanwezig is : bijvoorbeeld, wanneer een bevoegdheid van de Staat van het forum slechts kan worden gegrond op de nationaliteit van de eiser (art. 14 van het Frans Burgerlijk Wetboek). Deze bindingen zijn eveneens nodig voor het vaststellen van de bevoegdheidsregels, aanvaard in het sta-

subordonne l'adhésion d'un Etat non membre du Conseil de l'Europe à une décision unanime du Comité des Ministres.

CHAPITRE I.

I. — Immunité de juridiction.

Le chapitre Ier du projet de Convention contient un catalogue des cas dans lesquels un Etat Contractant ne bénéficie pas de l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat contractant (articles 1 à 12). Ces cas sont les suivants :

— si l'Etat est demandeur ou intervenant devant ce tribunal (article 1er);

— s'il a accepté par une convention internationale ou par une convention attributive de juridiction de se soumettre à un tribunal étranger (article 2);

— s'il comparait devant ce tribunal et s'il conclut au fond avant d'invoquer son immunité (article 3);

— si la procédure a trait à une obligation de l'Etat qui, en vertu d'un contrat, doit être exécutée sur le territoire de l'Etat du for (article 4), et, s'il s'agit d'un contrat de travail, conclu par l'Etat avec une personne privée, lorsque le travail doit être accompli par cette personne sur le territoire de l'Etat du for (article 5);

— si l'Etat participe, avec des personnes privées, à une société ayant son siège sur le territoire de l'Etat du for et que la procédure a trait aux rapports de participation (article 6);

— si l'Etat a sur le territoire de l'Etat du for un établissement par lequel il exerce une activité industrielle, commerciale ou financière et que la procédure a trait à cette activité de l'établissement (article 7);

— si la procédure a trait à un brevet ou à un autre droit analogue qui est protégé sur le territoire de l'Etat du for (article 8), à un immeuble situé sur le territoire de l'Etat du for (article 9), à une succession ou à une donation (article 10), à la réparation d'un préjudice résultant d'un fait survenu sur le territoire de l'Etat du for (article 11) ou à certaines actions relatives à une convention d'arbitrage (article 12).

Ce catalogue mentionne des liens de rattachement. Ainsi, en matière contractuelle, l'Etat ne peut invoquer son immunité si la procédure a trait à une « obligation qui doit être exécutée sur le territoire de l'Etat du for ». Ces liens de rattachement ont été prévus pour éviter qu'un Etat puisse être attiré, sur la base de la Convention, devant le tribunal d'un autre Etat lorsque le litige ne présente pas de rapport suffisant avec le territoire de ce dernier Etat : par exemple, si la compétence de l'Etat du for ne peut se fonder que sur la nationalité du demandeur (art. 14 du Code civil français). Ces liens de rattachement sont également nécessaires pour établir les règles de compétence admises au stade du contrôle judiciaire de la décision étrangère. Enfin, il importe de souligner qu'ils ne créent pas eux-mêmes la com-

dium van de gerechtelijke controle op de buitenlandse beslissing. Ten slotte moet erop worden gewezen dat de bevoegdheid van de rechter van de Overeenkomstsluitende Staten niet voortvloeit uit die bindingen op zichzelf. Die bevoegdheid bestaat slechts indien zij op de nationale wetgeving of een internationale overeenkomst berust (zie Toelichting, nr. 10).

Volgens artikel 15 geniet de Staat immuniteit ten aanzien van rechtsmacht in alle gevallen die niet in de opsomming voorkomen. Het gaat hier om een belangrijke toewijzing aan de Staten die de theorie van de volstreckte immuniteit huldigen. Hun vertegenwoordigers hebben doen opmerken dat zij dit beginsel niet konden prijsgeven zonder juiste kennis van de gevallen waarin een Staat voor een vreemde rechter kan worden gedaagd; hierbij leek hen het onderscheid dat gewoonlijk tussen handelingen « *jure imperii* » en « *jure gestionis* » wordt gemaakt te vaag en voor uiteenlopende uitleggingen vatbaar.

Ten behoeve van de Staten die een meer vooruitstrevend stelsel wensen in te voeren — of te handhaven — voorziet de Overeenkomst in een regeling die hierna in bijzonderheden zal worden onderzocht, volgens welke een Staat kan verklaren dat zijn rechters, ondanks de bepalingen van artikel 15, kennis kunnen nemen van de vorderingen die tegen andere Overeenkomstsluitende Staten in andere gevallen dan die aangehaald in de artikelen 1 tot 14, worden ingesteld, voor zover het niet gaat om handelingen verricht in de uitoefening van publiek-rechtelijke macht (art. 24). De verplichting om aan die vonnissen gevolg te geven strekt zich niet uit tot de Staten die een dergelijke verklaring niet hebben afgelegd.

HOOFDSTUK II.

Procedureregels.

In hoofdstuk II van het ontwerp komen verschillende procesrechtelijke bepalingen voor, bestemd om de moeilijkheden op te lossen die zich in de praktijk kunnen voordoen. Deze artikelen betreffen :

— de verzending van de gerechtelijke stukken (artikel 10). De akten van rechtsingang en de afschriften van de bij verstek gewezen vonnissen moeten langs diplomatieke weg worden overgezonden;

— de termijnen waarbinnen de Staat moet verschijnen of zijn rechtsmiddelen moet aanwenden, nemen een aanvang twee maanden nadat het Ministerie van Buitenlandse Zaken het exploit heeft ontvangen.

Deze verlenging van de termijnen is wenselijk gebleken om het Ministerie van Buitenlandse Zaken de mogelijkheid te geven de stukken aan de geadresseerde door te zenden (bijvoorbeeld aan het Departement dat in het onderwerpelijk geval bevoegd is) en om de Staat de gelegenheid te geven in zijn verweer te voorzien;

— vrijstelling van de zekerheidstelling voor de voldoening aan het vonnis (artikel 17);

— de overlegging van bewijsstukken (artikel 18) en de gevallen van aanhangigheid (artikel 19).

HOOFDSTUK III.

Gevolgen van de vonnissen.

Daar de macht tot tenuitvoerlegging het gevolg is van de rechtsmacht, kan de Overeenkomst niet anders dan voorzien in een regeling van de vraagstukken die zich bij de uitvoering van een vonnis op de goederen van een vreemde Staat aandienen. Deze vraagstukken waren in feite de moei-

pétence des tribunaux des Etats Contractants. Cette compétence n'existe que si elle est prévue par la législation nationale ou par une convention internationale (v. Rapport explicatif n° 10).

En vertu de l'article 15, dans tous les cas qui ne sont pas mentionnés au catalogue, l'Etat bénéficie de l'immunité de juridiction. Il s'agit ici d'une concession importante accordée aux Etats dans lesquels la théorie de l'immunité absolue prévaut. Leurs représentants ont fait observer qu'ils ne pouvaient consentir à l'abandon de ce principe qu'en connaissant exactement les cas dans lesquels un Etat pourrait être attrait devant des tribunaux étrangers et qu'à cet égard, la distinction généralement admise entre actes *jure imperii* et *jure gestionis* n'était pas satisfaisante car, trop imprécise, elle est sujette à de multiples interprétations.

Toutefois, la Convention introduit un régime pour les Etats qui veulent adopter — ou maintenir — un système plus progressiste. Suivant ce régime, que nous examinerons plus en détail ultérieurement, un Etat peut déclarer que, nonobstant des dispositions de l'article 15, ses tribunaux pourront connaître d'actions introduites contre d'autres Etats Contractants en dehors des cas relevant des articles 1 à 14 et pour autant qu'il ne s'agisse pas d'actes de puissance publique (art. 24). L'obligation de donner effet à ces jugements ne s'étend pas aux Etats n'ayant pas fait une telle déclaration.

CHAPITRE II.

Règles de procédure.

Le Chapitre II du projet contient plusieurs dispositions de caractère procédural destinées à prévenir des difficultés d'ordre pratique. Ces articles concernent :

— la transmission des actes judiciaires (article 10). Les actes introductifs d'instance et les copies de jugements rendus par défaut devront être transmis par la voie diplomatique;

— les délais pour comparaître ou pour exercer les voies de recours commencent à courir deux mois après la réception de l'exploit par le Ministère des Affaires étrangères.

Cette prorogation des délais a paru utile pour permettre au Ministère des Affaires étrangères d'acheminer les actes vers leurs destinataires (par exemple, vers le Département qui est techniquement compétent dans le cas d'espèce) et pour permettre à l'Etat d'organiser sa défense;

— la dispense de la caution judicatum solvi (article 17);

— la production de moyens de preuve (article 18) et la litispendance (article 19).

CHAPITRE III.

Effets des jugements.

Le pouvoir d'exécution étant la conséquence du pouvoir de juridiction, la Convention ne pouvait s'abstenir de régler les problèmes que pose l'exécution d'un jugement sur les biens d'un Etat étranger. En fait, ces problèmes étaient les plus importants pour les pays alliés au système de l'im-

lijkste voor de landen die zich door het stelsel van de betrekkelijke immuniteit aangetrokken voelen, daar het voor hen van belang is zekerheid te hebben dat de door hun gerechten gewezen vonnissen met erkenning en tenuitvoerlegging worden gevolgd.

Zoals men heeft doen opmerken komt in verband met het vraagstuk van de immuniteit van tenuitvoerlegging, een rechtsbeginsel met een diplomatieke regel in botsing. Het rechtsbeginsel is het gezag van het gewijsde; daarop moet tenuitvoerlegging volgen. De diplomatieke regel is de eerbiediging van de soevereiniteit en onafhankelijkheid van de Staten, waaraan afbreuk zou worden gedaan door elke procedure die, in geval van weerstand van de veroordeelde Staat, tot het aanwenden van geweld zou kunnen leiden. (C. A. Colliard aangehaald door Venneman, op. cit. blz. 133.)

In de veronderstelling dat de tenuitvoerlegging wordt aangevaard, moet worden gesteld dat zij niet mag geschieden op bepaalde goederen, te meer daar in sommige gevallen zeer moeilijk kan worden uitgemaakt — bijvoorbeeld als het gaat om een bankrekening — of die goederen al dan niet bestemd zijn voor een openbare dienst (werking van een ambassade, van een consulaat, enz.).

Op het gebied van de uitvoering van het vonnis gaat de Overeenkomst voorzichtig en pragmatisch tewerk.

Voorzichtig aangezien zij het beginsel van de immuniteit van uitvoering huldigt. Artikel 23 bepaalt immers dat op het grondgebied van een Overeenkomstsluitende Staat geen maatregel van gedwongen tenuitvoerlegging kan worden genomen, tenzij die Staat daarin uitdrukkelijk heeft toegestemd.

Pragmatisch daar de Overeenkomst, hoewel wordt uitgegaan van het beginsel van de immuniteit van uitvoering, aan de veroordeelde Staat de verplichting oplegt, aan een tegen hem gewezen vonnis gevolg te geven (artikel 20). De Staat heeft dus als eerste verplichting, zich aan de buitenlandse beslissing te onderwerpen.

Daar het echter kan voorkomen dat een Staat aan de buitenlandse beslissing geen gevolg geeft of meent te moeten geven, kan de partij die zich van dat vonnis wil bedienen, de rechter van die Staat verzoeken een beslissing te geven op de vraag of aan het vonnis gevolg moet worden gegeven. Deze handelwijze, uitgestippeld in artikel 21, is op bepaalde punten verwant met de procedure die, in andere aangelegenheden dan die welke in de Overeenkomst worden behandeld, voor de vorderingen tot uitvoerbaarverklaring geldt. De rechter mag zich niet begeven in een onderzoek omtrent de gronden waarop de buitenlandse beslissing berust. Hij moet zich beperken tot de verificatie of aan de voorwaarden bepaald in de Overeenkomst, die dezelfde zijn als die welke gewoonlijk in verdragen betreffende de tenuitvoerlegging voorkomen, is voldaan, te weten : het voorbehoud van de openbare orde, de vraag of de buitenlandse beslissing kracht van gewijsde heeft, de eerbiediging van de rechten van de verdediging, de bevoegdheid van de rechter van de Staat waar de beslissing is gewezen.

De Staat tegen wie het vonnis is gewezen kan zich eveneens tot zijn eigen gerechten wenden om te laten vaststellen dat hij er niet toe gehouden is aan het buitenlands vonnis gevolg te geven.

De Regering heeft het inzicht de rechtbank van eerste aanleg aan te wijzen om te beslissen of de Belgische Staat aan het buitenlands vonnis gevolg moet geven.

HOOFDSTUK IV.

Facultatieve bepalingen.

Door de opsomming van de gevallen waarin een Staat niet kan genieten van immuniteit en door de uitdrukkelijke

munité relative car, pour eux, il s'agissait d'obtenir des garanties pour que les jugements rendus par leurs tribunaux soient reconnus et exécutés.

Comme on l'a observé, la question de l'immunité d'exécution « met en conflit un principe juridique avec une règle diplomatique. Le principe juridique, c'est l'autorité de la chose jugée; selon lui, l'exécution doit être poursuivie. La règle diplomatique, c'est le respect de la souveraineté et de l'indépendance des Etats auxquelles porterait atteinte toute procédure pouvant, en cas de résistance de l'Etat condamné conduire éventuellement à l'emploi de la force ». (C. A. Colliard cité par Venneman op. cit. p. 133.)

Enfin, si l'exécution était permise, encore faudrait-il prévoir qu'elle ne peut avoir lieu sur certains biens et, dans certains cas, il serait malaisé de déterminer, s'agissant par exemple d'un compte en banque, si ces biens sont destinés ou non à des services publics (fonctionnement d'une Ambassade, d'un Consulat, etc.).

En ce domaine, de l'exécution et la décision, la Convention se montre à la fois prudente et pragmatique.

Prudente, car elle consacre le principe de l'immunité d'exécution. L'article 23 dispose, en effet, qu'il ne peut être procédé sur le territoire d'un Etat Contractant à aucune mesure d'exécution sur les biens d'un autre Etat Contractant sauf si celui-ci y a expressément consenti.

Pragmatique, car, si elle confirme le principe de l'immunité d'exécution, la Convention impose néanmoins à l'Etat condamné l'obligation de donner effet au jugement rendu contre lui (article 20). La première obligation de l'Etat est donc de se soumettre à la décision étrangère.

Cependant, comme il peut arriver qu'un Etat ne se conforme pas ou estime ne pas devoir se conformer à la décision étrangère, la partie qui s'en prévaut pourra demander aux tribunaux de cet Etat de statuer sur le point de savoir si effet doit être donné au jugement. Ce système, instauré par l'article 21, présente certaines analogies avec la procédure qui, dans des matières autres que celle qui fait l'objet de la Convention, régit les demandes d'exequatur. Les tribunaux ne pourront procéder à un examen du fond de la décision étrangère. Ils devront se borner à vérifier si les conditions prévues à la Convention et qui sont celles qui figurent habituellement dans les traités d'exécution sont réunies, à savoir : la réserve de l'ordre public, le caractère définitif de la décision étrangère, le respect des droits de la défense, la compétence des tribunaux de l'Etat d'origine.

L'Etat contre lequel le jugement a été rendu peut également s'adresser à ses propres tribunaux pour faire constater qu'il n'est pas tenu de donner effet au jugement étranger.

Le Gouvernement entend désigner le tribunal de première instance pour statuer sur le point de savoir si l'Etat belge doit donner effet au jugement étranger.

CHAPITRE IV.

Régime facultatif.

La Convention, en établissant un catalogue des cas dans lesquels un Etat ne pourra bénéficier de l'immunité et en

bevestiging van het beginsel van de immuniteit van uitvoering, blijft de Overeenkomst in verscheidene landen aan deze zijde van het gemeen recht.

De bepalingen van artikel 15, volgens welke aan de Staten immuniteit wordt toegekend in alle andere gevallen dan die opgesomd in de artikelen 1 tot 14, leek voor sommige Staten, gehecht aan het beginsel van de betrekkelijke immuniteit, te streng aangezien de handelingen « *Jure gestionis* » soms buiten de gevallen van die opsomming liggen of nog, dat de rechtsband waarvan in die artikelen wordt gesproken, niet beantwoordt aan de bevoegdheidsregels die in de Staten gelden.

Uit aanmerking van die overwegingen wordt in hoofdstuk IV aan de Overeenkomstsluitende Staten de mogelijkheid gegeven om onder bepaalde voorwaarden af te wijken van de regels van de hoofdstukken I en III, inzonderheid van de regels gesteld in artikel 15.

Het mechanisme opgebouwd in hoofdstuk IV, kan aldus worden uiteengezet :

Een Overeenkomstsluitende Staat kan door middel van een aan de Secretaris-generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving — de Regering is voornemens zulke kennisgeving te doen — verklaren, dat zijn rechters in de niet in de opsomming voorkomende gevallen gerechtigd zullen zijn kennis te nemen van gedingen, ingesteld tegen een andere Overeenkomstsluitende Staat voor zover zij kennis kunnen nemen van gedingen tegen Staten die geen partij zijn bij de Overeenkomst. In de Staten die deze verklaring hebben afgelegd kunnen de rechtbanken dus kennis nemen van vorderingen die tegen een andere Overeenkomstsluitende Staat worden ingesteld, niet alleen wanneer zij in de opsomming vallen maar ook wanneer zij betrekking hebben op handelingen die niet in de opsomming zijn opgenomen, doch door die rechtbanken als handelingen « *jure gestionis* » worden beschouwd. Zij zullen tevens geen rekening moeten houden met de in de opsomming vermelde rechtsband. Aldus kunnen de rechtbanken kennis nemen van de vorderingen die liggen in wat « de grijze zone » genoemd werd, te weten de gevallen die liggen tussen die van de opsomming en die welke handelingen « *jure gestionis* » zijn.

Indien een rechtbank een vonnis wijst in een aangelegenheid die tot de « grijze zone » behoort :

1° moet dit vonnis alleen worden uitgevoerd door de Staten die dezelfde verklaring hebben afgelegd (artikel 25). Bijvoorbeeld :

a) indien België die verklaring aflegt, maar Groot-Brittannië zulks niet doet, dient Groot-Brittannië volgens de Overeenkomst geen gevolg te geven aan het Belgische vonnis;

b) indien België en de Bondsrepubliek Duitsland beide de verklaring hebben afgelegd en in België een vonnis tegen de Bondsrepubliek Duitsland wordt gewezen, zal deze laatste Staat het Belgisch vonnis moeten uitvoeren en omgekeerd.

De voorwaarden met betrekking tot de erkenning en tenuitvoerlegging zijn nagenoeg dezelfde als voor de vonnissen gewezen op de grondslag van de opsomming, behoudens de bevoegdheidsregels waarvoor in artikel 25 een bijzondere regeling is opgenomen.

2° een vonnis — gewezen in een Staat die de verklaring heeft afgelegd tegen een andere Staat die eveneens die verklaring heeft afgelegd — kan in de Staat van het forum worden tenuitvoergelegd (artikel 26), indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, inzonderheid :

consacrant expressément le principe de l'immunité d'exécution, se situe en deçà du droit commun de plusieurs Etats.

La clause de l'article 15 prévoyant que l'immunité est accordée aux Etats dans tous les cas autres que ceux relevant des articles 1 à 14 a paru trop rigoureuse à certains Etats attachés au principe de l'immunité relative soit parce que des actes *jure gestionis* se situent parfois en dehors des cas prévus au catalogue soit parce que les liens de rattachement mentionnés dans ces articles ne correspondent pas aux règles de compétence en vigueur dans ces Etats.

C'est pour tenir compte de ces considérations que le Chapitre IV permet aux Etats contractants de déroger, dans certaines conditions, aux règles établies par les Chapitres I et III et spécialement à la règle énoncée à l'article 15.

Le mécanisme instauré par ce chapitre IV peut être ainsi exposé :

Un Etat contractant peut par une notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, et le Gouvernement se propose de faire cette notification, déclarer qu'en dehors des cas du catalogue ses tribunaux pourront connaître de procédures engagées contre un Etat contractant dans la mesure où ils pourraient en connaître contre des Etats qui ne sont pas parties à la Convention. Dans les Etats ayant fait cette déclaration, les tribunaux pourront donc connaître d'actions intentées contre un autre Etat Contractant non seulement lorsqu'elles se situent dans les cas du catalogue, mais aussi lorsqu'elles ont trait à des actes non prévus au catalogue mais qui sont considérés, par ces tribunaux, comme des actes *jure gestionis* et ils ne devront pas tenir compte des liens de rattachement prévus par le catalogue. Les tribunaux peuvent ainsi connaître d'actions qui se situent dans ce qui a été appelé la « zone grise », c'est-à-dire dans les cas compris entre le catalogue et ceux qui constituent des actes *jure gestionis*.

Si un tribunal rend un jugement dans une matière située dans cette zone grise :

1° ce jugement ne doit être exécuté que par les Etats ayant fait la même déclaration (article 25). Par exemple :

a) si la Belgique fait la déclaration et si la Grande-Bretagne ne la fait pas, la Grande-Bretagne ne sera pas tenue, en vertu de la Convention, de donner effet au jugement belge;

b) si la Belgique et la République Fédérale d'Allemagne font toutes deux la déclaration et si un jugement est rendu en Belgique contre la République Fédérale d'Allemagne, celle-ci devra exécuter le jugement belge et vice-versa.

Les conditions posées à la reconnaissance et à l'exécution sont sensiblement les mêmes que pour les jugements rendus sur la base du catalogue, sauf quant aux règles de compétence pour lesquelles l'article 25 prévoit un régime particulier.

2° un jugement rendu — dans un Etat ayant fait la déclaration contre un autre Etat ayant fait la même déclaration — pourra être mis en exécution, dans l'Etat du for (article 26), si certaines conditions sont remplies et notamment si :

a) wanneer het geding een industriële of commerciële werkzaamheid van de vreemde Staat betreft;

b) wanneer de uitvoering geschiedt op goederen die uitsluitend worden gebruikt in verband met die werkzaamheid van de vreemde Staat.

De Regering neemt zich voor de in artikel 24 bedoelde verklaring af te leggen daar de regeling die in hoofdstuk IV van de Overeenkomst is neergelegd in overeenstemming is met het huidige stelsel in België zoals zich dat uit de rechtspraak heeft ontwikkeld en daar de in de grijze zone gewzen vonnissen in aanmerking komen voor tenuitvoerlegging door de Staten die dezelfde verklaring hebben afgelegd.

HOOFDSTUK V.

Algemene bepalingen.

In dit hoofdstuk komen twee belangrijke bepalingen voor met betrekking tot de van de Staat afgezonderde publiekrechtelijke lichamen (artikel 27) en tot de bondsstaten (artikel 28).

Een publiekrechtelijk lichaam is niet gelijkgesteld met een Staat en geniet niet de immuniteit van de Staten. Het kan voor de rechtbanken van de andere Overeenkomstsluitende Staat worden gedaagd als ware het een particulier persoon; deze rechter mag evenwel niet kennis nemen van handelingen door dat lichaam begaan in de uitoefening van publiekrechtelijke macht.

De leden van een Bondsstaat genieten geen immuniteit, doch op verzoek van de Bondsrepubliek Duitsland werd in artikel 28 van de Overeenkomst bepaald dat een lid van een Bondsstaat een beroep kan doen op de bepalingen van de Overeenkomst die van toepassing zijn op de Staten. De afgevaardigden van Oostenrijk en Zwitserland hebben verklaard dat hun landen waarschijnlijk geen gebruik zullen maken van de bepalingen betreffende de bondsstaat; deze werden daarentegen onmisbaar geacht door de Duitse afvaardiging.

De artikelen 29 en volgende betreffen het toepassingsgebied van de Overeenkomst. Deze vindt geen toepassing op gedingen betreffende bepaalde aangelegenheden waarvoor bijzondere Overeenkomsten bestaan die beter aan de specifieke vraagstukken zijn aangepast. Het gaat hier bijvoorbeeld om kerschade of vorderingen betreffende de exploitatie van zeeschepen. In deze laatste aangelegenheid bestaan er een aanzienlijk aantal zeeverdragen, trouwens verdragen van Brussel genoemd, waarvan de Belgische regering de depotregering is.

Andere aangelegenheden zijn eveneens uitgesloten, niet wegens het bestaan van bijzondere overeenkomsten, maar wegens verschillen in de kwalificatie van bepaalde gebieden in de onderscheiden landen. Aldus behoort de sociale zekerheid tot het publiek recht of tot het privaatrecht naar gelang van het land waarin men zich bevindt. De vraag was dus of de sociale zekerheid onder de toepassing valt van artikel 4 of van artikel 7. Om moeilijkheden te voorkomen werd er de voorkeur aan gegeven deze stof niet in de werkingssfeer van de overeenkomst onder te brengen.

Zoals in de toelichting is vermeld (n° 117), bestaan er voor de diplomatieke en consulaire voorrechten en immuniteiten regels van internationaal recht, inzonderheid de Overeenkomsten van Wenen van 18 april 1961 en 24 april 1963. Deze voorrechten en immuniteiten beantwoorden aan een ander doel dan die beoogt door onderhavige Overeenkomst. Uit de bewoordingen van artikel 32 — trouwens bevestigd in artikel 33 — vloeit voort dat ingeval van conflict tussen de Overeenkomst en de hierboven genoemde

a) si la procédure est relative à une activité industrielle ou commerciale exercée par l'Etat étranger;

b) si l'exécution porte sur des biens qui sont exclusivement utilisés pour cette activité de l'Etat étranger.

Le Gouvernement se propose de faire la déclaration prévue à l'article 24 étant donné, d'une part, que le régime instauré par le chapitre IV de la Convention et correspond au système belge actuel, tel qu'il a été dégagé par la jurisprudence, et, d'autre part, que les jugements rendus dans la zone grise sont susceptibles d'être reconnus et exécutés par les Etats ayant fait la même déclaration.

CHAPITRE V.

Dispositions générales.

Ce Chapitre contient deux dispositions importantes, l'une relative aux organismes étatiques (article 27) et l'autre aux Etats fédéraux (article 28).

Les organismes étatiques ne sont pas assimilés aux Etats et ne bénéficient pas de l'immunité des Etats. Ils peuvent être attirés devant les tribunaux d'un autre Etat contractant comme des personnes privées sans toutefois que ces tribunaux puissent connaître des actes qu'ils auraient accompli dans l'exercice de la puissance publique.

Les Etats fédérés d'un Etat fédéral ne bénéficient pas de l'immunité mais, à la demande de la République fédérale d'Allemagne, la Convention prévoit, en son article 28, qu'un Etat fédéral peut déclarer que les Etats fédérés peuvent invoquer les dispositions de la Convention qui sont applicables aux Etats. Les délégations de l'Autriche et de la Suisse ont déclaré que leur pays ne feraient probablement pas usage de la clause fédérale qui, en revanche, était considérée comme indispensable par la délégation allemande.

Les articles 29 et suivants ont trait au champ d'application de la Convention. Celle-ci n'est pas applicable aux procédures concernant certaines matières pour lesquelles des conventions spéciales existent et sont mieux adaptées aux problèmes posés. Il s'agit, par exemple, des dommages dans le domaine nucléaire ou des réclamations relatives à l'exploitation de navires de mer. Pour cette dernière matière, il existe un nombre important de conventions maritimes appelées d'ailleurs conventions de Bruxelles et dont le gouvernement belge est dépositaire.

Il y a d'autres matières exclues, non pas à cause de l'existence de conventions spéciales, mais à cause des différences de qualifications de certains domaines dans les différents pays. C'est ainsi que la sécurité sociale, par exemple, est soit du droit public, soit du droit privé suivant le pays dans lequel on se trouve. Le problème était donc de savoir si la sécurité sociale tombait sous l'application de l'article 4 ou 7. Afin d'éviter des difficultés on a préféré écarter cette matière du champ d'application de la Convention.

Ainsi que le mentionne le rapport explicatif, (n° 117) « les privilèges et immunités diplomatiques et consulaires font déjà l'objet de règles de droit international et notamment des Conventions de Vienne du 18 avril 1961 et 24 avril 1963. Ces privilèges et immunités répondent à des préoccupations autres que celles qui justifient la présente Convention. Il résulte du libellé de l'article 32 — confirmé d'ailleurs par l'article 33 — qu'en cas de conflit entre la Convention et les instruments cités plus haut, ce sont les dispo-

oorkonden, de bepalingen van deze laatste overwegend zijn. (Op dit punt zie J. A. Salmon). De verhoudingen tussen de immuniteit van rechtsmacht van de Staat en de diplomatieke en consulaire immuniteiten (naar aanleiding van het ontwerp van Overeenkomst van de Raad van Europa inzake de immuniteit van Staten). Handelingen van het colloquium, blz. 13-115).

Aanvullend protocol.

Dit protocol, dat facultatief is, stelt een Europese rechtbank in, bevestigd met een dubbele bevoegdheid.

Voor een betere bescherming van de particulier die een vonnis tegen een vreemde Staat heeft verkregen wordt (in artikel 1) aan deze persoon, indien de Staat die aan dat vonnis geen gevolg geeft, Partij is bij dit Protocol, de keus gegeven tussen twee procedures: die partij kan ofwel, overeenkomstig artikel 21 van de Overeenkomst, de uitvoerbaarverklaring van de beslissing vorderen voor de rechter van die Staat of, op grond van artikel 1 van het Protocol, de zaak voorleggen, aan de Europese rechtbank. Die rechtbank dient uitspraak te doen ter zake van de vraag of de veroordeelde Staat aan het vonnis gevolg moet geven zoals bepaald in de Overeenkomst. De veroordeelde Staat kan zich niet tot de Europese rechtbank wenden, daar men van oordeel was dat die Staat, indien hij daartoe gerechtigd zou zijn, onder meer in verband met de kosten van rechtspleging, op de particulier druk zou kunnen uitoefenen om hem wat betreft zijn aanspraken te ontmoedigen.

Voorts kan de Europese rechtbank eveneens worden aangesproken in verband met geschillen die tussen de Staten die partij zijn bij de Overeenkomst en bij het Protocol mochten ontstaan met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van de Overeenkomst (artikel 2). In de betrekkingen tussen die Staten wordt artikel 34 van de Overeenkomst, dat betrekking heeft op de bevoegdheid van het internationaal gerechtshof in geschillen betreffende de uitlegging of de toepassing van de Overeenkomst, niet toegepast.

De regels betreffende de samenstelling en werkwijze werden in het Protocol opgenomen met het oog op de doeltreffendheid van dat gerecht, en bij de organisatie ervan werd eenvoudigheid en kostenbesparing betracht. De Europese rechtbank werd tamelijk nauw verbonden aan het Europees Hof voor de rechten van de mens; het voorzitterschap van de Europese rechtbank behoort aan de Voorzitter van het Hof, de leden van de rechtbank zijn leden van het Hof enz.

Een Staat, die Partij is bij het Protocol, kan door middel van een aan de Secretaris-generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving, de bevoegdheid van de Europese rechtbank om kennis te nemen van voorzieningen van particulieren uitsluiten (artikel 9 van het Protocol). De Regering is niet voornemens zodanige verklaring af te leggen.

De Overeenkomst treedt in werking na de neerlegging van de derde akte van bekrachtiging, terwijl het Protocol pas in werking treedt na de neerlegging van de vijfde akte van bekrachtiging. De reden daarvan is dat het wenselijk is dat de Overeenkomst spoedig in werking treedt en de neerlegging van drie akten van bekrachtiging voldoende mag worden beschouwd, aangezien het niet gaat om een codificatie van het recht van de Staten op immuniteit, maar om een Overeenkomst waarvan het onderwerp eerder is de erkenning en tenuitvoerlegging van tegen die Staten gewezen vonnissen. De instelling van een Europese rechtbank is daarentegen pas verantwoord indien een aantal Staten bereid zijn de bevoegdheid van die rechtbank te aanvaarden en haar een bepaald aantal zaken kunnen worden voorgelegd.

sitions de ces derniers qui l'emportent ». (Sur cette question v. J. A. Salmon « Les relations entre l'immunité de juridiction de l'Etat et les immunités diplomatiques et consulaires (à propos du projet de Convention du Conseil de l'Europe sur l'immunité des Etats. Actes du Colloque p. 13-115).

Protocole additionnel.

Ce Protocole, qui est facultatif, institue un tribunal européen qui aura une double compétence.

D'autre part, (art. 1er), en vue de renforcer la protection de la personne privée qui a obtenu un jugement contre un Etat étranger, il offre à cette personne, si l'Etat condamné ne s'exécute pas et est Partie au Protocole, le choix entre deux procédures: elle pourra soit, conformément à l'article 21 de la Convention, demander aux tribunaux de cet Etat que celui-ci se conforme à la décision soit, en vertu de l'article 1er du Protocole, saisir le tribunal européen. Il appartiendra à ce tribunal de statuer sur le point de savoir si l'Etat condamné doit donner effet au jugement conformément aux dispositions de la Convention. L'Etat condamné ne peut saisir le tribunal européen car on a estimé que si ce droit était accordé à l'Etat, il pourrait, compte tenu notamment des frais de procédure, exercer une pression sur le particulier afin que celui-ci renonce à ses prétentions.

D'autre part, le tribunal européen peut également être saisi des différends qui pourraient s'élever entre les Etats qui seraient parties à la Convention et au Protocole au sujet de l'interprétation ou de l'application de la Convention (article 2). Dans les relations entre ces Etats, l'article 34 de la Convention, qui concerne la compétence internationale de la Cour de Justice pour les différends au sujet de l'interprétation ou de l'application de la Convention, ne sera pas applicable.

Les règles concernant la composition et le fonctionnement du Tribunal ont été élaborées afin de garantir l'efficacité de cette juridiction, tout en l'organisant d'une manière aussi simple et aussi peu coûteuse que possible. Ce tribunal européen est assez étroitement attaché à la Cour européenne des droits de l'homme; la présidence du tribunal européen appartient au Président de la Cour, les membres du tribunal sont des membres de la Cour, etc

Un Etat, Partie du Protocole, peut, par une notification faite au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, exclure la compétence du tribunal européen pour connaître des recours introduits par les particuliers (article 9 du Protocole). Le Gouvernement n'envisage pas de faire cette déclaration.

Alors que la Convention entre en vigueur après le dépôt du troisième instrument de ratification, le Protocole n'entre en vigueur qu'après le dépôt du cinquième instrument de ratification. La raison en est que s'il est désirable que la Convention entre rapidement en vigueur et que le dépôt de trois instruments de ratification peut être considéré comme suffisant puisqu'il ne s'agit pas d'une codification du droit des Etats à l'immunité, mais d'une Convention ayant plutôt pour objet la reconnaissance et l'exécution des jugements rendus contre les Etats, en revanche, l'institution d'un tribunal européen ne se justifie que si un certain nombre d'Etats sont disposés à accepter sa compétence et que si un certain volume d'affaires est susceptible de lui être déféré.

Besluiten.

De Overeenkomst is een complex opzet waarin — en zij is de eerste die zulks doet — het geheel van de vraagstukken in verband met de immuniteit van de Staten is behandeld, zowel ter zake van de immuniteit van rechtsmacht als ter zake van de immuniteit van tenuitvoerlegging. In de Overeenkomst werd een vergelijk nagestreefd tussen de voorstanders van de volstreekte immuniteit en de voorstanders van het moderner stelsel van de betrekkelijke immuniteit. Zij heeft geen codificatie willen vaststellen van de regels van internationaal recht op het gebied van de immuniteit, maar heeft een eigen zelfstandigheid die, zoals wij reeds hebben gezien, aanverwant is met de Overeenkomsten betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van in het buitenland gewezen vonnissen.

De Overeenkomst streeft ook een billijk evenwicht na tussen de rechten van de particulier die een geschil heeft met een Staat, en de rechten van de Staten. In sommige gevallen kan de particulier een vreemde Staat voor de rechtbanken van zijn land dagen zonder dat het beginsel van de immuniteit van de Staten hem kan worden tegengeworpen. De particulier heeft ook waarborgen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van een te zijn gunste gegeven vonnis. De rechten van de Staat zijn gevrijwaard aangezien deze in de gevallen waarin hij zich niet op immuniteit kan beroepen, alleen kan worden gedaagd in het land waar er tussen de bevoegdheid en het geschil een voldoende rechtsband aanwezig is, zodat te ruime bevoegdheidsregels worden uitgesloten. Voorts kan tot geen gedwongen tenuitvoerlegging worden overgegaan op de goederen die de Staat in het buitenland heeft en de regels gesteld met betrekking tot de verplichting die hij uit hoofde van de Overeenkomst heeft om aan de buitenlandse beslissing gevolg te geven, bieden hem ongeveer dezelfde waarborgen alsof het vonnis tegen een particulier was gewezen.

De Overeenkomst — Hoofdstuk IV betreffende de facultatieve bepalingen — geeft aan de Staten wier rechtspraak zich reeds heeft ontwikkeld of in ontwikkeling is, de mogelijkheid om verder te gaan dan de in de opsomming voorkomende gevallen, zodat het gevaar van een verstarring van de ontwikkeling van die rechtspraak wordt voorkomen.

Dit zijn, Dames en Heren, de voornaamste beschouwingen waartoe de Overeenkomst en het Protocol, die wij U ter goedkeuring voorleggen, aanleiding geven.

*De Minister van Buitenlandse Zaken
en van Ontwikkelingssamenwerking,*

R. VAN ELSLANDE.

De Minister van Justitie,

H. VANDERPOORTEN.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 27^e december 1974 door de Minister van Buitenlandse Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten, van de Bijlage en van het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst, opgemaakt te Bazel, op 16 mei 1972 », heeft de 20e januari 1975 het volgende advies gegeven :

Conclusions.

La Convention est une œuvre complexe et passionnante, et elle est la première à vouloir réaliser cet objectif, l'ensemble des problèmes que pose l'immunité des Etats, qu'il s'agisse de l'immunité de juridiction ou de l'immunité d'exécution. Elle réalise aussi un compromis entre les partisans de l'immunité absolue et les partisans du système plus moderne de l'immunité relative. Elle n'établit pas une codification des règles du droit international en matière d'immunité, mais a un caractère propre qui l'apparente, comme nous l'avons exposé, à une Convention sur la reconnaissance et l'exécution des jugements rendus contre les Etats étrangers.

La Convention tend aussi à réaliser un juste équilibre entre les droits d'un particulier en litige avec un Etat et ceux de l'Etat. Le particulier est assuré, dans certains cas, de pouvoir assigner, généralement devant les tribunaux de son pays, un Etat étranger sans que le principe de l'immunité des Etats puisse lui être opposé. Il obtient aussi des garanties quant à l'exécution du jugement qui serait rendu en sa faveur. Les droits de l'Etat sont sauvegardés, puisque, dans les cas où il ne peut invoquer l'immunité, il ne pourra être assigné que dans les pays où il existe un lien de rattachement suffisant entre la compétence du tribunal et le litige et qu'ainsi se trouvent exclues les règles de compétence qualifiées d'exorbitantes. En outre, il ne peut être procédé à l'exécution forcée sur les biens qu'il aurait à l'étranger et les conditions posées à l'obligation qu'il assume aux termes de la Convention de donner effet à la décision étrangère lui offrent sensiblement les mêmes garanties que si le jugement avait été rendu contre un particulier.

La Convention — par son Chapitre IV relatif au régime facultatif — donne la possibilité aux Etats dont la jurisprudence a déjà évolué ou est en voie d'évolution, d'aller au-delà des cas du catalogue et, par conséquent, d'écarter le risque de voir se figer l'évolution jurisprudentielle.

Telles sont, Mesdames, Messieurs, les principales considérations auxquelles donnent lieu la Convention et le Protocole que nous avons l'honneur de soumettre à votre approbation.

*Le Ministre des Affaires étrangères
et de la Coopération au Développement,*

R. VAN ELSLANDE.

Le Ministre de la Justice,

H. VANDERPOORTEN.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères et de la Coopération au Développement, le 27 décembre 1974, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la Convention européenne sur l'immunité des Etats, de l'Annexe et du Protocole additionnel à la Convention, faits à Bâle le 16 mai 1972 », a donné le 20 janvier 1975 l'avis suivant :

Bij het ontwerp zijn geen opmerkingen te maken.

De Kamer was samengesteld uit

De Heren : J. Masquelin, kamervoorzitter,

H. Rousseau en J. van den Bossche, staatsraden,

P. De Visscher en C. Deschamps, bijzitters van de afdeling wetgeving,

Mevrouw : J. Truyens, griffier.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. J. van den Bossche.

Het verslag werd uitgebracht door de H. E. Ronsmans, adjunct-auditeur.

De Griffier,

J. TRUYENS.

De Voorzitter,

J. MASQUELIN.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN,

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking en van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking en Onze Minister van Justitie zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel.

De Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten, de Bijlage en het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst, opgemaakt te Bazel op 16 mei 1972, zullen volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 7 februari 1975.

BOUDEWIJN.

VAN KONINGSWEGE :

*De Minister van Buitenlandse Zaken
en van Ontwikkelingssamenwerking,*

R. VAN ELSLANDE.

De Minister van Justitie,

H. VANDERPOORTEN.

Le projet n'appelle pas d'observation.

La chambre était composée de

Messieurs : J. Masquelin, président de chambre,

H. Rousseau et J. van den Bossche, conseillers d'Etat,

P. De Visscher et C. Deschamps, assesseurs de la section de législation,

Madame : J. Truyens, greffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J. van den Bossche.

Le rapport a été présenté par M. E. Ronsmans, auditeur adjoint.

Le Greffier,

J. TRUYENS.

Le Président,

J. MASQUELIN.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires étrangères et de la Coopération au Développement et de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre des Affaires étrangères et de la Coopération au Développement et Notre Ministre de la Justice sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique.

La Convention européenne sur l'immunité des Etats, l'Annexe et le Protocole additionnel à la Convention, faits à Bâle le 16 mai 1972, sortiront leur plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 7 février 1975.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

*Le Ministre des Affaires étrangères
et de la Coopération au Développement,*

R. VAN ELSLANDE.

Le Ministre de la Justice,

H. VANDERPOORTEN.

(Vertaling.)

EUROPESE OVEREENKOMST

inzake de immuniteit van Staten (1).

PREAMBULE.

De Lid-Staten van de Raad van Europa die deze Overeenkomst hebben ondertekend,

Overwegende dat het doel van de Raad van Europa is een hechter verband te scheppen tussen zijn Leden;

Rekening houdende met het feit dat in het internationale recht een streven bestaat naar beperking van de gevallen waarin een Staat zich voor een buitenlandse rechter kan beroepen op immuniteit;

Verlangende in hun onderlinge betrekkingen gemeenschappelijke regels vast te stellen inzake de omvang van de immuniteit die een Staat geniet ten aanzien van de rechtsmacht van rechters van een andere Staat, welke regels tevens zijn gericht op het verwezenlijken van het uitvoeren van vonnissen gewezen tegen een Staat;

Overwegende dat de aanvaarding van zodanige regels zal leiden tot bevordering van de door de Lid-Staten van de Raad van Europa nagestreefde harmonisering op juridisch gebied;

Zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK 1.

Immunitéit ten aanzien van rechtsmacht.

Artikel 1.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat die optreedt als eiser of die zich partij stelt in een geding voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, onderwerpt zich, wat betreft dat geding, aan de rechtsmacht van de rechter van die Staat.

2. Een zodanige Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van de andere Overeenkomstsluitende Staat met betrekking tot een eis in reconventie, indien:

(a) deze eis voortvloeit uit de rechtsverhouding of uit de feiten waarop de eis in conventie is gegrond;

(b) die Staat volgens de bepalingen van deze Overeenkomst niet gerechtigd zou zijn geweest zich te beroepen op immuniteit, indien tegen hem een afzonderlijk geding zou zijn ingesteld voor de rechter van de andere Staat.

3. Een Overeenkomstsluitende Staat die een eis in reconventie instelt voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, onderwerpt zich aan de rechtsmacht van de rechter van die Staat, zowel ten aanzien van de eis in conventie als van de eis in reconventie.

Artikel 2.

Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien hij zich ertoe heeft verbonden zich te onderwerpen aan de rechtsmacht van die rechter krachtens:

(a) een internationale overeenkomst;

(b) een uitdrukkelijke bepaling, vervat in een schriftelijke overeenkomst; of

(c) een uitdrukkelijke toestemming, gegeven na het ontstaan van het geschil.

Artikel 3.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat geniet geen immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien hij, alvorens daarop een beroep te doen, ten

CONVENTION EUROPEENNE

sur l'immunité des Etats (1)

PREAMBULE.

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses Membres;

Tenant compte du fait que se manifeste dans le droit international une tendance à restreindre les cas dans lesquels un Etat peut invoquer l'immunité devant les tribunaux étrangers;

Désireux d'établir, dans leurs relations mutuelles, des règles communes concernant l'étendue de l'immunité de juridiction dont un Etat jouit devant les tribunaux d'un autre Etat et tendant à assurer l'exécution des jugements rendus contre un Etat;

Considérant que l'adoption de telles règles est de nature à faire progresser l'œuvre d'harmonisation entreprise par les Etats membres du Conseil de l'Europe dans le domaine juridique,

Sont convenus de ce qui suit:

CHAPITRE I.

Immunité de juridiction.

Article 1.

1. Un Etat Contractant demandeur ou intervenant dans une procédure devant un tribunal d'un autre Etat Contractant se soumet, pour la procédure ainsi engagée, à la juridiction des tribunaux de cet Etat.

2. Un tel Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant les tribunaux de l'autre Etat Contractant en ce qui concerne une demande reconventionnelle:

(a) lorsque celle-ci dérive du rapport de droit ou des faits sur lesquels est fondée la demande principale;

(b) lorsque cet Etat, si une procédure distincte avait été engagée contre lui devant les tribunaux de l'autre Etat, n'aurait pu, selon les dispositions de la présente Convention, invoquer l'immunité.

3. Un Etat Contractant qui introduit une demande reconventionnelle devant un tribunal d'un autre Etat Contractant se soumet à la juridiction des tribunaux de cet Etat tant pour la demande principale que pour la demande reconventionnelle.

Article 2.

Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant s'il s'est engagé à se soumettre à la juridiction de ce tribunal en vertu:

(a) d'un accord international;

(b) d'une disposition expresse figurant dans un contrat écrit; ou

(c) d'un consentement exprès donné après la naissance du différend.

Article 3.

1. Un Etat Contractant ne bénéficie pas de l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant s'il conclut au fond avant de l'invoquer. Néanmoins, s'il établit qu'il n'a pu prendre

(1) De oorspronkelijke Engelse tekst ligt ter inzage bij de Griffie van de Kamer.

(1) Le texte original anglais peut être consulté au Greffe de la Chambre.

principale concludeert. Indien hij evenwel aantoonst dat hij slechts naderhand kennis heeft kunnen nemen van feiten waarop hij zijn immuniteit had kunnen gronden, kan hij een beroep doen op immuniteit op grond van die feiten mits hij zulks doet zodra dit mogelijk is.

2. Een Overeenkomstsluitende Staat wordt niet geacht afstand te hebben gedaan van immuniteit, indien hij voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat verschijnt ten einde een beroep te doen op die immuniteit.

Artikel 4.

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 5 kan een Overeenkomstsluitende Staat geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien het geding betrekking heeft op een verplichting van de Staat, waaraan uit hoofde van een overeenkomst moet worden voldaan op het grondgebied van de Staat van het forum.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien :

- (a) het een tussen Staten gesloten overeenkomst betreft;
- (b) de partijen bij de overeenkomst anders zijn overeengekomen;
- (c) de Staat partij is bij een op zijn grondgebied gesloten overeenkomst en de verplichting van die Staat wordt beheerst door zijn administratief recht.

Artikel 5.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien het geding betrekking heeft op een arbeidsovereenkomst gesloten tussen de Staat en een natuurlijk persoon, wanneer de arbeid moet worden verricht op het grondgebied van de Staat van het forum.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien :

- (a) de natuurlijke persoon op het tijdstip van het aanhangig maken van het geding de nationaliteit bezit van de Staat die hem in dienst heeft;
- (b) hij op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst niet de nationaliteit bezat van de Staat van het forum, noch zijn gewone verblijfplaats had op het grondgebied van die Staat; of
- (c) de partijen bij de overeenkomst schriftelijk anders zijn overeengekomen, tenzij volgens de wet van de Staat van het forum alleen de rechter van die Staat ter zake bevoegd is.

3. Indien de arbeid wordt verricht voor een kantoor, agentschap of andere vestiging als bedoeld in artikel 7, is het bepaalde in het tweede lid, letters (a) en (b), van dit artikel slechts van toepassing, indien de persoon met wie de overeenkomst is gesloten, op het tijdstip van het sluiten der overeenkomst zijn gewone verblijfplaats had op het grondgebied van de Staat die hem in dienst heeft.

Artikel 6.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien hij met een of meer particulieren deelneemt in een vennootschap, vereniging of rechtspersoon die zijn werkelijke of statutaire zetel of zijn voornaamste vestiging heeft op het grondgebied van de Staat van het forum en het geding betrekking heeft op uit deze deelneming voortvloeiende betrekkingen tussen de Staat ter ene zijde en het lichaam of een deelnemer ter andere zijde.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien schriftelijk anders is overeengekomen.

Artikel 7.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen aanspraak maken op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien hij op het grondgebied van de Staat van het forum een kantoor, agentschap of een andere vestiging heeft, door middel waarvan hij, op dezelfde wijze als een particulier persoon, een industriële, commerciële of financiële werkzaamheid uitoefent en het geding verband houdt met die werkzaamheid van het kantoor, het agentschap of de vestiging.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien alle partijen bij het geding Staten zijn of indien de partijen schriftelijk anders zijn overeengekomen.

qu'ultérieurement connaissance des faits sur lesquels il aurait pu fonder l'immunité, il peut invoquer celle-ci s'il se prévaut de ces faits aussitôt que possible.

2. Un Etat Contractant n'est pas censé avoir cédé à l'immunité lorsqu'il comparait devant un tribunal d'un autre Etat Contractant pour l'invoquer.

Article 4.

1. Sous réserve des dispositions de l'article 5, un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant si la procédure a trait à une obligation de l'Etat qui, en vertu d'un contrat, doit être exécutée sur le territoire de l'Etat du for.

2. Le paragraphe 1 ne s'applique pas :

- (a) lorsqu'il s'agit d'un contrat conclu entre Etats;
- (b) lorsque les parties au contrat en sont convenues autrement;
- (c) lorsque l'Etat est partie à un contrat conclu sur son territoire et que l'obligation de l'Etat est régie par son droit administratif.

Article 5.

1. Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant si la procédure a trait à un contrat de travail conclu entre l'Etat et une personne physique, lorsque le travail doit être accompli sur le territoire de l'Etat du for.

2. Le paragraphe 1 ne s'applique pas :

- (a) lorsque la personne physique a la nationalité de l'Etat employeur au moment de l'introduction de l'instance;
- (b) lorsqu'au moment de la conclusion du contrat, elle n'avait pas la nationalité de l'Etat du for, ni n'avait sa résidence habituelle sur le territoire de cet Etat; ou
- (c) lorsque les parties au contrat en sont convenues autrement par écrit, à moins que, selon la loi de l'Etat du for, seuls les tribunaux de cet Etat ne soient compétents à raison de la matière.

3. Lorsque le travail est exécuté pour un bureau, une agence ou un autre établissement visés à l'article 7, les dispositions du paragraphe 2, lettres (a) et (b), du présent article ne sont applicables que si la personne avec laquelle le contrat a été conclu avait sa résidence habituelle sur le territoire de l'Etat employeur au moment de la conclusion du contrat.

Article 6.

1. Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant lorsqu'il participe, avec une ou plusieurs personnes privées, à une société, association ou personne morale ayant son siège réel ou statutaire ou son principal établissement sur le territoire de l'Etat du for et que la procédure a trait aux rapports, découlant de cette participation, entre l'Etat d'une part, et l'organisme ou l'un des participants, d'autre part.

2. Le paragraphe 1 ne s'applique pas lorsqu'il en a été convenu autrement par écrit.

Article 7.

1. Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant lorsqu'il a sur le territoire de l'Etat du for un bureau, une agence ou un autre établissement par lesquels il exerce, de la même manière qu'une personne privée, une activité industrielle, commerciale ou financière, et que la procédure a trait à cette activité du bureau, de l'agence ou de l'établissement.

2. Le paragraphe 1 ne s'applique pas lorsque toutes les parties au différend sont des Etats ou lorsque les parties en sont convenues autrement par écrit.

Artikel 8.

Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien het geding betrekking heeft op :

(a) een octrooi, een tekening of model van nijverheid, een fabrieks- of handelsmerk, een dienstmerk of een ander soortgelijk recht dat, in de Staat van het forum, is aangevraagd, gedeponeerd, ingeschreven of op andere wijze beschermd en waarvan de Staat de aanvrager of recht-hebbende is;

(b) een inbreuk die door de Staat op het grondgebied van de Staat van het forum zou zijn gemaakt op een zodanig recht dat aan een derde toebehoort en dat in die Staat wordt beschermd;

(c) een inbreuk die door de Staat op het grondgebied van de Staat van het forum zou zijn gemaakt op een auteursrecht dat aan een derde toebehoort en dat in die Staat wordt beschermd;

(d) het recht tot gebruik van een handelsnaam in de Staat van het forum.

Artikel 9.

Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien het geding betrekking heeft op :

(a) een recht van die Staat op, zijn belang in of zijn gebruik of bezit van een onroerend goed; of

(b) zijn verplichtingen, voortvloeiende uit zijn recht op, zijn belang in, of zijn gebruik of bezit van een onroerend goed,

en dit goed is gelegen op het grondgebied van de Staat van het forum.

Artikel 10.

Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien het geding betrekking heeft op een recht op roerende of onroerende goederen dat hem is toegefallen uit hoofde van erfopvolging of schenking, dan wel als behorende tot een onbcheerde nalatenschap.

Artikel 11.

Een Overeenkomstsluitende Staat kan geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien het geding betrekking heeft op vergoeding voor lichamelijk letsel of materiële schade, voortvloeiende uit een gebeurtenis die zich heeft voorgedaan op het grondgebied van de Staat van het forum, en indien de veroorzaker van het letsel of de schade zich op dat grondgebied bevond op het tijdstip waarop die gebeurtenis zich heeft voorgedaan.

Artikel 12.

1. Indien een Overeenkomstsluitende Staat er schriftelijk in heeft toegestemd een geschil op het terrein van het burgerlijk of handelsrecht dat reeds is ontstaan of zal kunnen ontstaan, te onderwerpen aan arbitrage, kan die Staat geen beroep doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat op welks grondgebied of volgens welks wet de arbitrage heeft plaatsgehad of zal plaatshebben, als het betreft gedingen met betrekking tot :

(a) de geldigheid of de interpretatie van de overeenkomst van arbitrage;

(b) de arbitrageprocedure;

(c) de vernietiging van de arbitrale uitspraak, tenzij de overeenkomst van arbitrage iets anders bepaalt.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op een overeenkomst inzake arbitrage tussen Staten.

Artikel 13.

Artikel 1, eerste lid, is niet van toepassing indien een Overeenkomstsluitende Staat voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, bij wie een geding aanhangig is, waarbij eerstbedoelde Staat geen partij is, aanvoert dat hij een recht heeft op of een belang heeft bij een goed, dat voorwerp is van het geding, en de omstandigheden zodanig zijn, dat hij recht zou hebben op immuniteit indien het geding tegen hem zou zijn ingesteld.

Article 8.

Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant si la procédure a trait :

(a) à un brevet d'invention, un dessin ou modèle industriel, une marque de fabrique ou de commerce, une marque de service ou un autre droit analogue qui, dans l'Etat du for, a été demandé, déposé, enregistré ou est protégé d'une autre manière et dont l'Etat est déposant ou titulaire;

(b) au fait que l'Etat n'aurait pas respecté, dans l'Etat du for, un tel droit qui y est protégé et qui appartient à un tiers;

(c) au fait que l'Etat n'aurait pas respecté, dans l'Etat du for, un droit d'auteur qui y est protégé et qui appartient à un tiers;

(d) au droit à l'utilisation d'un nom commercial dans l'Etat du for.

Article 9.

Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant si la procédure a trait :

(a) à un droit de l'Etat sur un immeuble, à la possession d'un immeuble par l'Etat, ou à l'usage qu'il en fait; ou

(b) à une obligation qui lui incombe, soit en sa qualité de titulaire d'un droit sur un immeuble, soit en raison de la possession ou de l'usage de ce dernier,

et si l'immeuble est situé sur le territoire de l'Etat du for.

Article 10.

Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant si la procédure a trait à un droit sur des biens, mobiliers ou immobiliers, dépendant d'une succession ou d'une donation, ou vacants.

Article 11.

Un Etat Contractant ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant lorsque la procédure a trait à la réparation d'un préjudice corporel ou matériel résultant d'un fait survenu sur le territoire de l'Etat du for et que l'auteur du dommage y était présent au moment où ce fait est survenu.

Article 12.

1. Si un Etat Contractant a accepté par écrit de soumettre à l'arbitrage des différends déjà nés ou qui pourraient naître en matière civile ou commerciale, il ne peut invoquer l'immunité de juridiction devant un tribunal d'un autre Etat Contractant sur le territoire ou selon la loi duquel l'arbitrage doit avoir ou a eu lieu en ce qui concerne toute action relative :

(a) à la validité ou à l'interprétation de la convention d'arbitrage;

(b) à la procédure d'arbitrage;

(c) à l'annulation de la sentence, à moins que la convention d'arbitrage n'en dispose autrement.

2. Le paragraphe 1 ne s'applique pas à une convention d'arbitrage conclue entre Etats.

Article 13.

Le paragraphe 1 de l'article 1 ne s'applique pas lorsqu'un Etat Contractant fait valoir devant un tribunal d'un autre Etat Contractant, saisi d'une procédure à laquelle il n'est pas partie, qu'il a un droit sur des biens qui font l'objet du litige, dans la mesure où il aurait pu invoquer l'immunité si l'action avait été dirigée contre lui.

Artikel 14.

Niets in deze Overeenkomst mag worden uitgelegd als een verhoging voor de rechter van een Overeenkomstsluitende Staat tot het beheeren van goederen, zoals die van een *trust* of van een failliete boedel, of het regelen van of het toezicht houden op zodanig beheer, enkel en alleen wegens het feit dat een andere Overeenkomstsluitende Staat een recht heeft op of een belang heeft bij die goederen.

Artikel 15.

Een Overeenkomstsluitende Staat geniet immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat indien het geding niet wordt beheerst door de artikelen I tot en met 14; de rechter mag geen kennis nemen van een dergelijk geding, zelfs niet indien de Staat niet verschijnt.

HOOFDSTUK II.

Procedureregels.

Artikel 16.

1. Op gedingen, ingesteld tegen een Overeenkomstsluitende Staat voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, zijn de navolgende regels van toepassing.

2. De bevoegde autoriteiten van de Staat van het forum zenden :

— het origineel of een afschrift van het document waardoor het geding is ingeleid;

— een afschrift van ieder vonnis, bij verstek gewezen tegen de gedaagde Staat,

langs diplomatieke weg aan de Minister van Buitenlandse Zaken van de gedaagde Staat ter doorzending wanneer dat moet geschieden aan de bevoegde autoriteit van deze Staat. Deze documenten gaan zo nodig vergezeld van een vertaling in de officiële taal of een der officiële talen van de gedaagde Staat.

3. De betekening of de kennisgeving van de in het tweede lid bedoelde documenten wordt geacht te zijn verricht door hun ontvangst door het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

4. De termijnen waarbinnen de Staat moet verschijnen of rechtsmiddelen moet aanwenden tegen een bij verstek gewezen vonnis, nemen een aanvang twee maanden na de datum waarop het document waardoor het geding is ingeleid of het afschrift van het bedoelde vonnis door het Ministerie van Buitenlandse Zaken is ontvangen.

5. Indien het tot de bevoegdheid van de rechter behoort de termijnen vast te stellen voor het verschijnen en voor het aanwenden van rechtsmiddelen tegen een bij verstek gewezen vonnis, moet hij de Staat een termijn toestaan van ten minste twee maanden na de datum waarop het document waarmee het geding is ingeleid of het afschrift van het vonnis door het Ministerie van Buitenlandse Zaken is ontvangen.

6. Een Overeenkomstsluitende Staat die in een geding verschijnt, wordt geacht afstand te hebben gedaan van het aanvoeren van bezwaren tegen de wijze van betekening of kennisgeving.

7. Indien een Overeenkomstsluitende Staat niet is verschenen, mag een vonnis bij verstek tegen hem slechts dan worden gewezen, indien is komen vast te staan dat het document waarbij het geding is ingeleid hem is overhandigd overeenkomstig het bepaalde in het tweede lid en dat de termijnen van verschijning, bedoeld in het vierde en vijfde lid, in acht zijn genomen.

Artikel 17.

Geen zekerheidstelling of depot, onder welke benaming ook, die in de Staat van het forum niet zou kunnen worden gevorderd van een onderdaan van die Staat of van een persoon die daar zijn woon- of verblijfplaats heeft mag worden opgelegd aan een Overeenkomstsluitende Staat ter waarborging van de betaling van de kosten van het geding. De Staat die als eiser optreedt voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat moet alle te zijnen laste komende kosten van het geding voldoen.

Artikel 18.

Een Overeenkomstsluitende Staat die partij is bij een geding voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat mag niet wor-

Article 14.

Aucune disposition de la présente Convention ne peut être interprétée comme empêchant un tribunal d'un Etat Contractant de gérer des biens, tels que ceux d'un *trust* ou d'une faillite, ni d'en organiser ou d'en surveiller la gestion, du seul fait qu'un autre Etat Contractant a un droit sur ces biens.

Article 15.

Un Etat Contractant bénéficie de l'immunité de juridiction devant les tribunaux d'un autre Etat Contractant si la procédure ne relève pas des articles 1 à 14; le tribunal ne peut connaître d'une telle procédure même lorsque l'Etat ne comparait pas.

CHAPITRE II.

Règles de procédure.

Article 16.

1. Les règles suivantes s'appliquent aux procédures contre un Etat Contractant devant un tribunal d'un autre Etat Contractant.

2. Les autorités compétentes de l'Etat du for transmettent :

— l'acte introductif d'instance en original ou en copie;

— une copie de tout jugement rendu par défaut contre l'Etat défendeur,

par la voie diplomatique au Ministère des Affaires étrangères de l'Etat défendeur, afin qu'il le remette, le cas échéant, à l'organe compétent. Ces documents sont accompagnés, s'il y a lieu, d'une traduction dans la langue ou l'une des langues officielles de l'Etat défendeur.

3. La signification ou la notification des actes mentionnés au paragraphe 2 est réputée effectuée par leur réception au Ministère des Affaires étrangères.

4. Les délais dans lesquels l'Etat doit comparaître ou exercer des voies de recours contre un jugement par défaut commencent à courir deux mois après la date de réception, par le Ministère des Affaires étrangères, de l'acte introductif d'instance ou de la copie du jugement.

5. S'il appartient au tribunal de fixer les délais pour comparaître et exercer les voies de recours contre un jugement par défaut, il ne pourra impartir à l'Etat un délai inférieur à deux mois après la date de réception, par le Ministère des Affaires étrangères de l'acte introductif d'instance ou de la copie du jugement.

6. Un Etat Contractant qui comparait dans la procédure est censé avoir renoncé à se prévaloir de toute objection contre le mode de signification de l'acte introductif d'instance.

7. Si l'Etat Contractant n'a pas comparu, un jugement par défaut ne peut être rendu contre lui que s'il est établi que l'acte introductif d'instance lui a été remis conformément au paragraphe 2 et que les délais de comparution prévus aux paragraphes 4 et 5 ont été respectés.

Article 17.

Aucune caution ni dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, qui ne pourrait pas être exigé dans l'Etat du for d'un ressortissant de cet Etat ou d'une personne qui y est domiciliée ou y réside, ne peut être imposé à un Etat Contractant pour garantir le paiement des frais et dépens du procès. L'Etat demandeur devant un tribunal d'un autre Etat Contractant doit régler tous les frais et dépens du procès mis à sa charge.

Article 18.

Aucune mesure coercitive ou autre sanction ne peut être appliquée à un Etat Contractant partie à une procédure devant un tribunal

den onderworpen aan dwangmaatregelen of andere sancties wegens het nalaten of weigeren documenten of andere bewijsstukken over te leggen.

De rechter mag evenwel uit een zodanige nalatigheid of weigering de gevolgtrekkingen maken die hij dienstig acht.

Artikel 19.

1. De rechter voor wie een geding is aanhangig gemaakt waarbij een Overeenkomstsluitende Staat partij is, moet op verzoek van een der partijen of, indien zijn nationale wet zulks toestaat, ambtshalve weigeren de zaak te behandelen of het geding schorsen indien een ander geding tussen dezelfde partijen, gegrond op dezelfde feiten en van dezelfde strekking;

(a) eerder aanhangig was gemaakt voor de rechter van die Overeenkomstsluitende Staat en daar nog in behandeling is; of

(b) eerder aanhangig was gemaakt voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat en daar nog in behandeling is, en kan leiden tot een vonnis dat door de Staat die partij is bij het geding moet worden uitgevoerd krachtens artikel 20 of 25.

2. Elke Overeenkomstsluitende Staat welks wet de rechter de bevoegdheid geeft te weigeren de zaak te behandelen of het geding te schorsen, indien een geding tussen dezelfde partijen, gegrond op dezelfde feiten en van dezelfde strekking, reeds aanhangig is voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, kan door middel van een tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving verklaren, dat zijn rechters niet gebonden zijn door het bepaalde in het eerste lid.

HOOFDSTUK III.

Uitvoering van vonnissen.

Artikel 20.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat moet aan een door de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat tegen hem gewezen vonnis gevolg geven indien :

(a) hij overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 1 tot en met 13 geen beroep kon doen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht; en

(b) het vonnis niet of niet meer vatbaar is voor verzet in geval van een bij verstek gewezen vonnis, voor hoger beroep of enig ander gewoon rechtsmiddel of voor beroep in cassatie.

2. Niettemin is een Overeenkomstsluitende Staat niet gehouden aan een zodanig vonnis gevolg te geven indien :

(a) dit kennelijk in strijd zou zijn met de openbare orde van die Staat;

(b) een geding tussen dezelfde partijen, gegrond op dezelfde feiten en met dezelfde strekking :

(i) eerder aanhangig is gemaakt voor de rechter van die Staat en daar nog in behandeling is;

(ii) eerder aanhangig is gemaakt voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat en daar nog in behandeling is en kan leiden tot een vonnis waaraan de Staat die partij is in het geding gevolg moet geven krachtens deze Overeenkomst;

(c) de gevolgen van het vonnis onverenigbaar zijn met die van een ander vonnis, tussen dezelfde partijen gewezen door :

(i) de rechter van de Overeenkomstsluitende Staat, indien het voor die rechter eerder aanhangig is gemaakt of indien dat andere vonnis is gewezen alvorens het vonnis voldoet aan het bepaalde in het eerste lid letter (b); of

(ii) de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat en dit vonnis het eerst voldoet aan de vereisten van deze Overeenkomst;

(d) het bepaalde in artikel 16 niet in acht is genomen en de Staat niet is verschenen of geen rechtsmiddel heeft ingesteld tegen een vonnis bij verstek.

d'un autre Etat Contractant en raison de son refus ou de son abstention de fournir des moyens de preuve. Toutefois, le tribunal apprécie les conséquences d'un tel refus ou abstention.

Article 19.

1. Un tribunal devant lequel est engagée une procédure à laquelle un Etat Contractant est partie doit, à la requête de l'une des parties ou, si son droit national le permet, d'office, se dessaisir ou surseoir à statuer si une autre procédure entre les mêmes parties, fondées sur les mêmes faits et ayant le même objet :

(a) est pendante devant un tribunal de cet Etat Contractant, premier saisi; ou

(b) est pendante devant un tribunal d'un autre Etat Contractant, premier saisi, et peut donner lieu à un jugement auquel l'Etat partie à la procédure devrait donner effet en vertu des articles 20 ou 25.

2. Tout Etat Contractant dont le droit donne aux tribunaux la faculté de se dessaisir ou de surseoir à statuer lorsqu'un tribunal d'un autre Etat Contractant est déjà saisi d'une instance entre les mêmes parties, fondée sur les mêmes faits et ayant le même objet, peut, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, déclarer que ses tribunaux ne sont pas liés par les dispositions du paragraphe 1.

CHAPITRE III.

Effets des jugements.

Article 20.

1. Un Etat Contractant doit donner effet à un jugement rendu contre lui par un tribunal d'un autre Etat Contractant lorsque :

(a) conformément aux dispositions des articles 1 à 13, il ne pouvait invoquer l'immunité de juridiction; et que

(b) le jugement ne peut pas ou ne peut plus faire l'objet d'une opposition en cas de jugement par défaut, d'un appel ou de tout autre voie de recours ordinaire, ou d'un pourvoi en cassation.

2. Néanmoins, un Etat Contractant n'est pas tenu de donner effet à un tel jugement lorsque :

(a) il serait manifestement contraire à l'ordre public de cet Etat de lui donner effet;

(b) une procédure entre les mêmes parties, fondée sur les mêmes faits et ayant le même objet :

(i) est pendante devant un tribunal de cet Etat, premier saisi;

(ii) est pendante devant un tribunal d'un autre Etat Contractant, premier saisi et peut donner lieu à un jugement auquel l'Etat partie à la procédure devrait donner effet en vertu de la présente Convention;

(c) les effets du jugement sont incompatibles avec ceux d'un autre jugement rendu entre les mêmes parties :

(i) par un tribunal de l'Etat Contractant si ce tribunal a été le premier saisi ou si cet autre jugement a été rendu avant que le jugement ne remplisse les conditions du paragraphe 1, lettre (b); ou

(ii) par un tribunal d'un autre Etat Contractant et remplissant les premières conditions prévues par la présente Convention;

(d) les dispositions de l'article 16 n'ont pas été observées, et que l'Etat n'a pas comparu ou n'a pas exercé de voies de recours contre un jugement par défaut.

3. Voorts is een Overeenkomstsluitende Staat in de gevallen bedoeld in artikel 10 niet gehouden aan een zodanig vonnis gevolg te geven indien :

(a) de rechter van de Staat van het forum geen rechtsmacht zou hebben gehad wanneer hij, *mutatis mutandis*, de regels ten aanzien van de bevoegdheid zou hebben toegepast — andere dan die genoemd in de Bijlage bij deze Overeenkomst — geldende in de Staat tegen welke het vonnis is gewezen;

(b) de rechter door toepassing van een andere wet dan die welke volgens de regels van het internationaal privaatrecht van die Staat zou zijn toegepast, tot een ander resultaat is gekomen dan hetgeen zou zijn verkregen door toepassing van de door bedoelde regels aangegeven wet.

Evenwel kan een Overeenkomstsluitende Staat zich niet beroepen op de weigeringsgronden, bedoeld in de letters (a) en (b) van dit lid, indien tussen hem en de Staat van het forum een verdrag bestaat inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen en indien het vonnis voldoet aan de in dat verdrag neergelegde vereisten wat betreft de bevoegdheid en, indien dat een rol speelt, de toegepaste wet.

Artikel 21.

1. Indien een vonnis is gewezen tegen een Overeenkomstsluitende Staat en die Staat aan dat vonnis geen gevolg geeft, dan is de partij die zich van dat vonnis wil bedienen, gerechtigd aan de bevoegde rechter van die Staat te verzoeken een beslissing te geven over de vraag of aan het vonnis gevolg moet worden gegeven overeenkomstig artikel 20.

De Staat tegen welke het vonnis is gewezen, kan, indien zijn wet zulks toestaat, die vraag eveneens aan deze rechter voorleggen.

2. Behoudens hetgeen moet worden verricht voor de toepassing van artikel 20, mag de bevoegde rechter van de desbetreffende Staat zich niet begeven in een onderzoek omtrent de gronden waarop het vonnis berust.

3. Ingeval overeenkomstig het eerste lid een geding wordt ingesteld voor de rechter van de Staat :

(a) moeten partijen in de gelegenheid worden gesteld in het geding te worden gehoord;

(b) zijn de documenten, overgelegd door de partij die zich van het vonnis wil bedienen, vrijgesteld van legalisatie of enige andere soortgelijke formaliteit;

(c) kan van de partij die zich van het vonnis wil bedienen, geen zekerheidsstelling of depot, onder welke benaming ook, worden verlangd wegens haar nationaliteit, woon- of verblijfplaats;

(d) heeft de partij die zich van het vonnis wil bedienen, recht op rechtskundige bijstand op voorwaarden die niet minder gunstig zijn dan die welke gelden voor de onderdanen van de Staat die in die Staat hun woon- of verblijfplaats hebben.

4. Elke Overeenkomstsluitende Staat moet bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding de in het eerste lid bedoelde rechter of rechters aanwijzen en de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa daarvoor mededeling doen.

Artikel 22.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat is verplicht gevolg te geven aan een schikking waarbij hij partij is en die tijdens het geding is getroffen voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat; het bepaalde in artikel 20 is op een zodanige schikking niet van toepassing.

2. Indien de Staat de schikking niet uitvoert, kan de in artikel 21 bedoelde procedure worden gevolgd.

Artikel 23.

Geen maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging noch conservatoire maatregelen mogen ten aanzien van goederen van een Overeenkomstsluitende Staat op het grondgebied van een andere Overeenkomstsluitende Staat worden genomen, behoudens in de gevallen en naar de mate waarin die Staat daar schriftelijk in heeft toegestemd.

HOOFDSTUK IV.

Facultatieve bepalingen.

Artikel 24.

1. Niettegenstaande het bepaalde in artikel 15 kan iedere Staat op het tijdstip van de ondertekening van deze Overeenkomst of van de neder-

3. En outre, dans les cas prévus à l'article 10, un Etat Contractant n'est pas tenu de donner effet à un tel jugement :

(a) lorsque les tribunaux de l'Etat du for n'auraient pas été compétents s'ils avaient appliqué, *mutatis mutandis*, les règles de compétence, autres que celles mentionnées à l'Annexe à la présente Convention, en vigueur dans l'Etat contre lequel le jugement a été rendu;

(b) lorsque le tribunal, en raison de l'application d'une loi autre que celle qui aurait été appliquée selon les règles de droit international privé de cet Etat, a abouti à un résultat différent de celui qui aurait été obtenu par l'application de la loi désignée par lesdites règles.

Toutefois, un Etat Contractant ne peut se prévaloir des motifs de refus prévus aux lettres (a) et (b) du présent paragraphe, s'il est lié à l'Etat du for par un traité sur la reconnaissance et l'exécution des jugements et si le jugement remplit les conditions prévues par ce traité en ce qui concerne la compétence et, le cas échéant, la loi appliquée.

Article 21.

1. Si un jugement a été rendu contre un Etat Contractant et que celui-ci ne lui donne par effet, la partie qui se prévaut de ce jugement peut demander au tribunal compétent de cet Etat de statuer sur le point de savoir si effet doit être donné au jugement conformément à l'article 20. Le tribunal peut aussi être saisi par l'Etat contre lequel le jugement a été rendu, si son droit le lui permet.

2. Sous réserve de ce qui est nécessaire pour l'application de l'article 20, le tribunal de l'Etat en cause ne peut procéder à aucun examen du fond du jugement.

3. En cas de procédure introduite devant un tribunal d'un Etat conformément au paragraphe 1 :

(a) les parties doivent avoir la possibilité de faire valoir leurs moyens :

(b) les documents produits par la partie qui se prévaut du jugement sont dispensés de la législation ou de toute autre formalité analogue;

(c) il ne peut être demandé de la partie qui se prévaut du jugement ni caution, ni dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, en raison de sa nationalité, de son domicile ou de sa résidence;

(d) la partie qui se prévaut du jugement est admise au bénéfice de l'assistance judiciaire dans des conditions au moins aussi favorables que les ressortissants de l'Etat qui y sont domiciliés ou résidents.

4. Chaque Etat Contractant désigne le ou les tribunaux visés au paragraphe 1 et en informe le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion.

Article 22.

1. Un Etat Contractant doit donner effet à une transaction à laquelle il est partie et qui est passée devant un tribunal d'un autre Etat Contractant au cours d'une procédure, sans que les dispositions de l'article 20 soient applicables.

2. Si l'Etat ne donne pas effet à la transaction, la procédure prévue à l'article 21 peut être utilisée.

Article 23.

Il ne peut être procédé sur le territoire d'un Etat Contractant ni à l'exécution forcée, ni à une mesure conservatoire sur les biens d'un autre Etat Contractant, sauf dans les cas et dans la mesure où celui-ci y a expressément consenti par écrit.

CHAPITRE IV.

Régime facultatif.

Article 24.

1. Nonobstant les dispositions de l'article 15, tout Etat peut, au moment de la signature ou du dépôt de son instrument de ratification, d'ac-

legging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding of op enig later tijdstip door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving verklaren, dat in gevallen niet vermeld in de artikelen 1 tot en met 13 zijn rechters gerechtigd zullen zijn kennis te nemen van gedingen, ingesteld tegen een andere Overeenkomstsluitende Staat, voor zover zij kennis kunnen nemen van gedingen tegen Staten die geen partij zijn bij deze Overeenkomst. Deze verklaring laat onverlet de immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht die vreemde Staten genieten ten aanzien van handelingen, verricht in de uitoefening van hun publiekrechtelijke macht (*acta jure imperii*).

2. De rechter van een Staat die een in het eerste lid bedoelde verklaring heeft afgelegd, kan niettemin geen kennis nemen van zodanige gedingen, ingesteld tegen een andere Overeenkomstsluitende Staat, indien zijn bevoegdheid slechts gegrond is op een of meer gronden genoemd in de Bijlage bij deze Overeenkomst, tenzij de andere Overeenkomstsluitende Staat concludeert ten principale zonder de rechtsmacht van de rechter te hebben bestreden.

3. De bepalingen van Hoofdstuk II zijn van toepassing op de gedingen krachtens dit artikel ingesteld tegen een Overeenkomstsluitende Staat.

4. De overeenkomstig het eerste lid afgelegde verklaring kan worden ingetrokken door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving. De intrekking wordt van kracht drie maanden na de datum van haar ontvangst, maar heeft geen invloed op de vóór het verloop van deze termijn ingestelde gedingen.

Artikel 25.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat die de in artikel 24 bedoelde verklaring heeft afgelegd, moet gevolg geven aan een vonnis dat, buiten de in artikelen 1 tot en met 13 genoemde gevallen, is gewezen door de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat die een zodanige verklaring heeft afgelegd :

(a) indien de in artikel 20, eerste lid, letter (b), genoemde vereisten zijn vervuld; en

(b) indien de rechter geacht wordt rechtsmacht te hebben krachtens de navolgende leden.

2. De Overeenkomstsluitende Staat is evenwel niet gehouden gevolg te geven aan een zodanig vonnis indien :

(a) een grond van weigering bestaat, als bedoeld in artikel 20, eerste lid of

(b) indien het bepaalde in artikel 24, tweede lid, niet in acht is genomen.

3. Onverminderd het bepaalde in het vierde lid wordt de rechter van een Overeenkomstsluitende Staat geacht rechtsmacht te hebben in de zin van het eerste lid, letter (b);

(a) indien zijn rechtsmacht is erkend door een overeenkomst waarbij de Staat van het forum en de andere Overeenkomstsluitende Staat partij zijn;

(b) bij ontbreken van een overeenkomst tussen de beide Staten betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen in burgerlijke zaken, indien de rechter van de Staat van het forum rechtsmacht zou hebben gehad wanneer hij, *mutatis mutandis*, de regels ten aanzien van de bevoegdheid zou hebben toegepast — andere dan die genoemd in de Bijlagen bij deze Overeenkomst — geldende in de Staat tegen welke het vonnis is gewezen. Deze bepaling is niet van toepassing op geschillen voortvloeiende uit overeenkomsten.

4. Twee Overeenkomstsluitende Staten die de in artikel 24 bedoelde verklaringen hebben afgelegd, kunnen, door middel van een overeenkomst ter aanvulling van deze Overeenkomst, de omstandigheden bepalen waaronder hun rechters als bevoegd worden beschouwd in de zin van het eerste lid, letter (b).

5. Indien de Staat aan het vonnis geen gevolg geeft, kan de in artikel 21 bedoelde procedure worden gevolgd.

Artikel 26.

Niettegenstaande het bepaalde in artikel 23 kan een tegen een Overeenkomstsluitende Staat gewezen vonnis in een geding betreffende een industriële of commerciële werkzaamheid, door de Staat op dezelfde wijze uitgeoefend als door een natuurlijk persoon, in de Staat van het forum ten uitvoer worden gelegd op die goederen van de Staat tegen welke het vonnis is gewezen, welke uitsluitend worden gebruikt in verband met die werkzaamheid, indien :

ceptation ou d'adhésion ou à tout autre moment ultérieur, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, déclarer qu'en dehors des cas relevant des articles 1 à 13, ses tribunaux pourront connaître de procédures engagées contre un autre Etat Contractant dans la mesure où ils peuvent en connaître contre les Etats qui ne sont pas parties à la présente Convention. Cette déclaration ne porte pas atteinte à l'immunité de juridiction dont jouissent les Etats étrangers pour les actes accomplis dans l'exercice de la puissance publique (*acta jure imperii*).

2. Les tribunaux d'un Etat qui a fait la déclaration prévue au paragraphe 1 ne peuvent cependant connaître de telles procédures contre un autre Etat Contractant si leur compétence ne peut se fonder que sur un ou plusieurs des chefs mentionnés à l'Annexe à la présente Convention, à moins que l'autre Etat Contractant ne procède au fond sans avoir décliné la compétence du tribunal.

3. Les dispositions du Chapitre II sont applicables aux procédures engagées contre un Etat Contractant en vertu du présent article.

4. La déclaration faite conformément au paragraphe 1 peut être retirée par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Le retrait prendra effet trois mois après la date de sa réception, mais n'affectera pas les procédures introduites avant l'expiration de ce délai.

Article 25.

1. Tout Etat Contractant ayant fait la déclaration prévue à l'article 24 doit donner effet à un jugement rendu, en dehors des cas relevant des articles 1 à 13, par un tribunal d'un autre Etat Contractant qui a fait une telle déclaration :

(a) si les conditions prévues au paragraphe 1, lettre (b) de l'article 20 sont remplies; et

(b) si le tribunal est considéré comme compétent, en vertu des paragraphes suivants.

2. Toutefois, l'Etat Contractant n'est pas tenu de donner effet à un tel jugement :

(a) s'il existe un cas de refus prévu au paragraphe 2 de l'article 20; ou

(b) si les dispositions du paragraphe 2 de l'article 24 ont été méconvenues.

3. Sous réserve des dispositions du paragraphe 4, un tribunal d'un Etat Contractant est considéré comme compétent au sens du paragraphe 1, lettre (b) :

(a) si sa compétence est reconnue par un accord auquel sont parties l'Etat du for et l'autre Etat Contractant;

(b) à défaut d'un accord entre les deux Etats concernant la reconnaissance et l'exécution des jugements en matière civile, lorsque les tribunaux de l'Etat du for auraient été compétents s'ils avaient appliqué, *mutatis mutandis*, les règles de compétence, autres que celles mentionnées à l'Annexe de la présente Convention, en vigueur dans l'Etat contre lequel le jugement a été rendu. La présente disposition ne s'applique pas en matière contractuelle.

4. Deux Etats Contractants ayant fait la déclaration prévue à l'article 24 peuvent, par un accord complémentaire à la présente Convention, déterminer les circonstances dans lesquelles leurs tribunaux seront considérés comme compétents au sens du paragraphe 1, lettre (b).

5. Si l'Etat ne donne pas effet au jugement, la procédure prévue à l'article 21 peut être utilisée.

Article 26.

Nonobstant les dispositions de l'article 23, un jugement rendu contre un Etat Contractant dans une procédure relative à une activité industrielle ou commerciale exercée par l'Etat de la même manière qu'une personne privée peut être exécuté dans l'Etat du for sur des biens, utilisés exclusivement pour une telle activité, de l'Etat contre lequel le jugement a été rendu si :

(a) zowel de Staat van het forum als de Staat tegen welke het vonnis is gewezen, verklaringen hebben afgelegd krachtens artikel 24;

(b) het geding dat tot het vonnis heeft geleid, behoorde tot die, welke genoemd zijn in de artikelen 1 tot en met 13 of was ingesteld overeenkomstig het bepaalde in artikel 24, eerste en tweede lid; en

(c) het vonnis voldoet aan de in artikel 20, eerste lid, letter (b), genoemde vereisten.

HOOFDSTUK V.

Algemene bepalingen.

Artikel 27.

1. Voor de toepassing van deze Overeenkomst is onder de term « Overeenkomstsluitende Staat », niet begrepen een lichaam dat afgezonderd is van een Overeenkomstsluitende Staat en bevoegd is in rechten op te treden, zelfs indien daaraan publiekrechtelijke taken zijn opgedragen.

2. Elk in het eerste lid bedoelde lichaam kan voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat worden gedaagd als ware het een particulier persoon; deze rechter mag evenwel niet kennis nemen van handelingen door dat lichaam begaan in de uitoefening van zijn publiekrechtelijke macht (*acta jure imperii*).

3. Een zodanig lichaam kan in elk geval voor die rechter worden gedaagd wanneer deze in soortgelijke omstandigheden kennis had kunnen nemen van het geding, indien dit was ingesteld tegen een Overeenkomstsluitende Staat.

Artikel 28.

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 27 genieten de Lid-Staten van een Bondsstaat geen immuniteit.

2. Een Bondsstaat die partij is bij deze Overeenkomst, kan evenwel door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving verklaren, dat zijn Lid-Staten een beroep kunnen doen op de bepalingen van de Overeenkomst die van toepassing zijn op de Overeenkomstsluitende Staten en dezelfde verplichtingen hebben als laatstgenoemde.

3. Indien een verklaring krachtens het tweede lid is afgelegd, moeten de berekeningen en kennisgevingen, bestemd voor een Lid-Staat van een Bondsstaat, overeenkomstig artikel 16 worden gericht aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Bondsstaat.

4. Alleen de Bondsstaat is bevoegd tot het doen van de verklaringen, kennisgevingen en mededelingen, bedoeld in deze Overeenkomst, en alleen hij kan partij zijn bij een geding als bedoeld in artikel 34.

Artikel 29.

Deze Overeenkomst is niet van toepassing op gedingen ter zake van :

- (a) sociale zekerheid;
- (b) kernschade;
- (c) heffingen of boeten, douanerechten, belastingen.

Artikel 30.

Deze Overeenkomst is niet van toepassing op gedingen met betrekking tot vorderingen betreffende de exploitatie van zeeschepen die het eigendom zijn van een Overeenkomstsluitende Staat of door hem worden geëxploiteerd, betreffende het vervoer van ladingen en passagiers door die schepen of betreffende het vervoer van ladingen toebehorend aan een Overeenkomstsluitende Staat en vervoerd aan boord van koopvaardij schepen.

Artikel 31.

De bepalingen van deze Overeenkomst laten onverlet de immuniteiten en voorrechten die een Overeenkomstsluitende Staat geniet met betrekking tot elke handeling of nalatigheid begaan door of in verband met zijn strijdkrachten wanneer deze zich bevinden op het grondgebied van een andere Overeenkomstsluitende Staat.

Artikel 32.

De bepalingen van deze Overeenkomst laten onverlet de voorrechten en immuniteiten met betrekking tot de uitoefening van de functies van diplomatieke missies en consulaire posten en van de daaraan verbonden personen.

(a) l'Etat du for et l'Etat contre lequel le jugement a été rendu ont fait la déclaration prévue à l'article 24;

(b) la procédure qui a donné lieu au jugement relève des articles 1 à 13 ou a été engagée en conformité des dispositions de l'article 24, paragraphes 1 et 2; et

(c) le jugement remplit les conditions prévues à l'article 20, paragraphe 1, lettre (b).

CHAPITRE V.

Dispositions générales.

Article 27.

1. Aux fins de la présente Convention, l'expression « Etat Contractant » n'inclut pas une entité d'un Etat Contractant distincte de celui-ci et ayant la capacité d'ester en justice, même lorsqu'elle est chargée des fonctions publiques.

2. Toute entité visée au paragraphe 1 peut être attraite devant les tribunaux d'un autre Etat Contractant comme une personne privée; toutefois, ces tribunaux ne peuvent pas connaître des actes accomplis par elle dans l'exercice de la puissance publique (*acta jure imperii*).

3. Une telle entité peut en tout cas être attraite devant ces tribunaux lorsque ceux-ci, dans des circonstances analogues, auraient pu connaître de la procédure si elle avait été engagée contre un Etat Contractant.

Article 28.

1. Les Etats membres d'un Etat fédéral ne bénéficient pas de l'immunité, sans préjudice des dispositions de l'article 27.

2. Toutefois, un Etat fédéral, Partie à la présente Convention, peut déclarer, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, que ses Etats membres peuvent invoquer les dispositions de la Convention applicables aux Etats Contractants et ont les mêmes obligations que ces derniers.

3. Lorsqu'une déclaration a été faite en vertu du paragraphe 2, les significations et notifications destinées à un Etat membre de l'Etat fédéral seront, conformément à l'article 16, faites au Ministère des Affaires étrangères de l'Etat fédéral.

4. Seul l'Etat fédéral est habilité à faire les déclarations, notifications et communications prévues dans la présente Convention et lui seul peut être partie à une procédure prévue à l'article 34.

Article 29.

La présente Convention n'est pas applicable aux procédures en matière :

- (a) de sécurité sociale;
- (b) de dommages dans le domaine nucléaire;
- (c) de taxes ou d'amendes, de droits de douane, d'impôts.

Article 30.

La présente Convention n'est pas applicable aux procédures concernant les réclamations relatives à l'exploitation de navires de mer appartenant à un Etat Contractant ou exploités par lui, au transport de cargaisons et de passagers par ces navires ou au transport de cargaisons appartenant à un Etat Contractant, effectué à bord de navires de commerce.

Article 31.

Aucune disposition de la présente Convention ne porte atteinte aux immunités ou privilèges dont un Etat Contractant jouit en ce qui concerne tout acte ou omission de ses forces armées ou en relation avec celles-ci, lorsqu'elles se trouvent sur le territoire d'un autre Etat Contractant.

Article 32.

Aucune disposition de la présente Convention ne porte atteinte aux privilèges et immunités relatifs à l'exercice des fonctions des missions diplomatiques et des postes consulaires, ainsi que des personnes qui y sont attachées.

Artikel 33.

De bepalingen van deze Overeenkomst laten onverlet de gesloten of nog te sluiten internationale overeenkomsten die, op bijzondere terreinen, in verband staan met vraagstukken die het onderwerp vormen van deze Overeenkomst.

Artikel 34.

1. Geschillen die tussen twee of meer Overeenkomstsluitende Staten mochten ontstaan met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van deze Overeenkomst worden op verzoek van een der partijen bij het geschil of bij wijze van compromis voorgelegd aan het Internationaal Gerechtshof tenzij de partijen een andere vreedzame regeling van het geschil overeenkomen.

2. Aan het Internationaal Gerechtshof kan evenwel geen geschil worden voorgelegd :

(a) dat betrekking heeft op een vraag die aan de orde wordt gesteld in een geding dat door een Overeenkomstsluitende Staat aanhangig is gemaakt voor de rechter van een andere Overeenkomstsluitende Staat, alvorens die rechter een vonnis heeft gewezen, dat voldoet aan de in artikel 20, eerste lid, letter (b), genoemde vereisten;

(b) dat betrekking heeft op een vraag die aan de orde wordt gesteld in een geding dat is ingesteld voor de rechter van een Overeenkomstsluitende Staat overeenkomstig artikel 21, eerste lid, alvorens die rechter in dat geding een eindvonnis heeft gewezen.

Artikel 35.

1. Deze Overeenkomst is alleen van toepassing op gedingen die na haar inwerkingtreding aanhangig zijn gemaakt.

2. Indien een Staat partij is geworden bij deze Overeenkomst nadat zij in werking is getreden, is zij slechts van toepassing op gedingen die aanhangig zijn gemaakt na de inwerkingtreding voor die Staat.

3. Geen bepaling in deze Overeenkomst is van toepassing op gedingen en vonnissen die handelingen, nalatigheden en feiten tot onderwerp hebben, die zijn begaan of nagelaten vóór de datum van de openstelling voor ondertekening van deze Overeenkomst.

HOOFDSTUK VI.

Slotbepalingen.

Artikel 36.

1. Deze Overeenkomst staat open voor ondertekening door de Lid-Staten van de Raad van Europa. Zij dient te worden bekrachtigd of aanvaard. De akten van bekrachtiging of aanvaarding moeten worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

2. De Overeenkomst treedt in werking drie maanden na de datum van nederlegging van de derde akte van bekrachtiging of aanvaarding.

3. Voor elke ondertekenende Staat die haar daarna bekrachtigt of aanvaardt, treedt de Overeenkomst in werking drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van bekrachtiging of aanvaarding van die Staat.

Artikel 37.

1. Na de inwerkingtreding van deze Overeenkomst kan het Comité van Ministers van de Raad van Europa, krachtens een met eenstemmigheid genomen besluit van de leden die een stem uitbrengen, iedere Staat die geen lid is van de Raad van Europa, uitnodigen tot deze Overeenkomst toe te treden.

2. De toetreding geschiedt door het nederleggen bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa van een akte van toetreding die drie maanden na de datum van nederlegging van kracht wordt.

3. Indien evenwel de toetreding van een Staat die geen lid is van de Raad, voordat deze toetreding van kracht is geworden, het onderwerp vormt van een tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gericht bezwaar van een Staat die voordien tot deze Overeenkomst is toegetreden, is de Overeenkomst niet van toepassing op de betrekkingen tussen die beide Staten.

Article 33.

Aucune disposition de la présente Convention ne porte atteinte aux autres accords internationaux conclus ou à conclure ... i, dans des matières particulières, traitent de questions faisant ... t de la présente Convention.

Article 34.

1. Les différends qui pourraient s'élever entre deux ou plusieurs Etats Contractants au sujet de l'interprétation ou de l'application de la présente Convention sont soumis à la Cour Internationale de Justice par voie de requête de l'une des parties au différend ou par voie de compromis, à moins que celles-ci ne conviennent d'un autre mode de règlement pacifique du différend.

2. Toutefois, la Cour Internationale de Justice ne peut être saisie :

(a) d'un différend qui porte sur une question soulevée dans une procédure introduite contre un Etat Contractant devant un tribunal d'un autre Etat Contractant, avant que ce tribunal n'ait rendu un jugement remplissant les conditions prévues à l'article 20, paragraphe 1, lettre (b);

(b) d'un différend qui porte sur une question soulevée dans une procédure introduite devant un tribunal d'un Etat Contractant conformément à l'article 21, paragraphe 1, avant qu'il n'ait été statué définitivement dans cette procédure.

Article 35.

1. La présente Convention ne s'applique qu'aux actions introduites après son entrée en vigueur.

2. Lorsqu'un Etat est devenu partie à la présente Convention après qu'elle est entrée en vigueur, elle ne s'applique qu'aux actions introduites après son entrée en vigueur à l'égard de cet Etat.

3. Aucune disposition de la présente Convention ne s'applique aux actions et jugements ayant pour objet des actes, omissions ou faits antérieurs à la date d'ouverture à la signature de la présente Convention.

CHAPITRE VI.

Dispositions finales.

Article 36.

1. La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe. Elle sera ratifiée ou acceptée. Les instruments de ratification ou d'acceptation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La Convention entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt du troisième instrument de ratification ou d'acceptation.

3. Elle entrera en vigueur à l'égard de tout Etat signataire qui la ratifiera ou l'acceptera ultérieurement, trois mois après la date du dépôt de son instrument de ratification ou d'acceptation.

Article 37.

1. Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, par une décision prise à l'unanimité des voix exprimées, pourra inviter tout Etat non membre du Conseil de l'Europe à adhérer à la présente Convention.

2. L'adhésion s'effectuera par le dépôt, près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, d'un instrument d'adhésion qui prendra effet trois mois après la date de son dépôt.

3. Toutefois, si l'adhésion d'un Etat non membre fait l'objet, avant sa prise d'effet, d'une objection notifiée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe par un Etat qui a adhéré antérieurement à la Convention, celle-ci ne s'applique pas aux relations entre ces deux Etats.

Artikel 38.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan op het tijdstip van ondertekening of nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding het grondgebied of de grondgebieden aanwijzen, waarop deze Overeenkomst van toepassing is.

2. Een Overeenkomstsluitende Staat kan op het tijdstip van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding of op elk later tijdstip door middel van een tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa te richten verklaring de toepassing van deze Overeenkomst uitbreiden tot ieder ander in de verklaring aangegeven grondgebied voor welks internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is of voor herwelk hij bevoegd is verbintenissen aan te gaan.

3. Verklaringen afgelegd krachtens het voorgaande lid kunnen, wat een in deze verklaring aangewezen grondgebied betreft, worden ingetrokken op de wijze als bedoeld in artikel 40 van deze Overeenkomst.

Artikel 39.

Het maken van voorbehouden ten aanzien van deze Overeenkomst is niet toegestaan.

Artikel 40.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan deze Overeenkomst, voor zover het hem betreft, opzeggen door een kennisgeving te richten tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

2. De opzegging wordt van kracht zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal. De Overeenkomst blijft evenwel van toepassing op gedingen die zijn ingesteld vóór de afloop van deze termijn en op de in deze gedingen gewezen vonnissen.

Artikel 41.

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa geeft aan de Lid-Staten van de Raad van Europa en aan iedere Staat die is toegetreden tot deze Overeenkomst kennis van :

- (a) elke ondertekening;
- (b) nederlegging van elke akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding;
- (c) elke datum van inwerkingtreding van deze Overeenkomst overeenkomstig de artikelen 36 en 37;
- (d) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 19, tweede lid;
- (e) elke mededeling ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 21, vierde lid;
- (f) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 24, eerste lid;
- (g) de intrekking van elke kennisgeving, verricht krachtens het bepaalde in artikel 24, vierde lid;
- (h) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 28, tweede lid;
- (i) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 37, derde lid;
- (j) elke verklaring ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 38;
- (k) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in artikel 40 en de datum waarop de opzegging van kracht wordt.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd, deze Overeenkomst hebben ondertekend.

Gedaan te Bazel, de 16^e mei 1972, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk gezaghebbend, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift toekomen aan alle Staten die deze Overeenkomst hebben ondertekend of daartoe zijn toegetreden.

Voor de Regering van de Republiek Oostenrijk :

BRODA.

Voor de Regering van het Koninkrijk België :

A. VRANCKX.

Article 38.

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2. Tout Etat peut, au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion ou à tout autre moment ultérieur, étendre l'application de la présente Convention, par déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, à tout autre territoire désigné dans la déclaration et dont il assure les relations internationales ou pour lequel il est habilité à stipuler.

3. Toute déclaration faite en vertu du paragraphe précédent pourra être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, aux conditions prévues à l'article 40 de la présente Convention.

Article 39.

Aucune réserve n'est admise à la présente Convention.

Article 40.

1. Tout Etat Contractant pourra, en ce qui le concerne, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La dénonciation prendra effet six mois après la date de la réception de la notification par le Secrétaire Général. Toutefois, la Convention continuera à s'appliquer aux procédures introduites avant l'expiration de ce délai et aux jugements rendus dans ces procédures.

Article 41.

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil et à tout Etat ayant adhéré à la présente Convention :

- (a) toute signature;
- (b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion;
- (c) toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention, conformément à ses articles 36 et 37;
- (d) toute notification reçue en application des dispositions du paragraphe 2 de l'article 19;
- (e) toute communication reçue en application des dispositions du paragraphe 4 de l'article 21;
- (f) toute notification reçue en application des dispositions du paragraphe 2 de l'article 24;
- (g) le retrait de toute notification effectué en application des dispositions du paragraphe 4 de l'article 24;
- (h) toute notification reçue en application des dispositions du paragraphe 2 de l'article 28;
- (i) toute notification reçue en application des dispositions du paragraphe 3 de l'article 37;
- (j) toute déclaration reçue en application des dispositions de l'article 38;
- (k) toute notification reçue en application des dispositions de l'article 40 et la date à laquelle la dénonciation prendra effet.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Bâle, le 16 mai 1972, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats signataires et adhérents.

Pour le Gouvernement de la République d'Autriche :

BRODA.

Pour le Gouvernement du Royaume de Belgique :

A. VRANCKX.

Voor de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland :

Gerhard JAHN.

Voor de Regering van het Groothertogdom Luxemburg :

E. SCHAUS.

Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden :

VAN AGT.

Voor de Regering van het Zwitserse Eedgenootschap :

Kurt FORGLER.

*Voor de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië
en Noord-Ierland :*

HAILSHAM of St. MARYLEBONE.

Pour le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne :

Gerhard JAHN.

Pour le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg :

E. SCHAUS.

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

VAN AGT.

Pour le Gouvernement de la Confédération suisse :

Kurt FORGLER.

*Pour le Gouvernement du Royaume-Uni de Grande-Bretagne
et d'Irlande du Nord :*

HAILSHAM of St. MARYLEBONE.

BIJLAGE.

ANNEXE.

De bevoegdheidsgronden, bedoeld in artikel 20, derde lid, letter (a), artikel 24, tweede lid, en artikel 25, derde lid, letter (b), zijn de volgende :

(a) de aanwezigheid van goederen van de gedaagde of de inbeslag-neming van goederen door de eiser, op het grondgebied van de Staat van het forum, behalve indien :

— de eis betrekking heeft op de eigendom of het bezit van ge-noemde goederen of op een ander geschil betreffende die goederen; of

— de goederen tot zekerheid zijn gesteld voor een schuld die het onderwerp is van het geschil;

(b) de nationaliteit van de eiser;

(c) de woonplaats of de gewone of tijdelijke verblijfplaats van de eiser in de Staat van het forum, behalve indien die bevoegdheid wordt toegelaten bij bepaalde contractuele betrekkingen wegens het bijzon-dere karakter daarvan;

(d) het feit dat de gedaagde bedrijfshandelingen heeft verricht in de Staat van het forum zonder dat het geschil betrekking heeft op die handelingen;

(e) de eenzijdige aanwijzing van de rechter door de eiser, met name in een factuur.

Een rechtspersoon wordt geacht zijn woon- of verblijfplaats te heb-ben ter plaatse van zijn feitelijke of statutaire zetel of zijn voor-naamste vestiging.

Les chefs de compétence visés au paragraphe 3, lettre (a), de l'arti-cle 20, au paragraphe 2 de l'article 24 et au paragraphe 3, lettre (b), de l'article 25 sont les suivants :

(a) la présence de biens du défendeur ou la saisie de biens par le demandeur, sur le territoire de l'Etat du for, sauf :

— si la demande porte sur la propriété ou la possession desdits biens ou est relative à un autre litige les concernant; ou

— si le litige concerne une créance garantie sur ledit territoire par une sûreté réelle;

(b) la nationalité du demandeur;

(c) le domicile ou la résidence, habituelle ou temporaire, du deman-deur dans l'Etat du for, sauf si cette compétence est admise dans cer-taines relations contractuelles, à raison du caractère particulier de la matière;

(d) le fait que le défendeur a traité des affaires dans l'Etat du for, sans que le litige soit relatif auxdites affaires;

(e) la désignation unilatérale du tribunal par le demandeur, notam-ment dans une facture.

Sont assimilés au domicile et à la résidence habituelle les sièges réel et statutaire et le principal établissement des personnes morales.

AANVULLEND PROTOCOL

bij de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten.

De Lid-Staten van de Raad van Europa die dit Protocol hebben on-derrekend,

Gelet op de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten — hierna te noemen de Overeenkomst — en in het bijzonder op de artikelen 21 en 34 daarvan;

Verlangende te streven naar een verdere harmonisering op het gebied dat door de Overeenkomst wordt bestreken, door haar aan te vullen met bepalingen die voorzien in een Europese procedure ter regeling van geschillen,

Zijn overeengekomen als volgt :

TITEL I.

Artikel 1.

1. Indien een vonnis is gewezen tegen een Staat die partij is bij de Overeenkomst en die Staat aan dit vonnis geen gevolg geeft, kan de partij die zich op dit vonnis beroept, vorderen dat uitspraak wordt gedaan over de vraag of aan het vonnis gevolg moet worden gegeven overeenkomstig de artikelen 20 of 25 van de Overeenkomst door het voor te leggen :

(a) hetzij aan de gevoegde rechter van die Staat overeenkomstig artikel 21 van de Overeenkomst;

(b) hetzij aan de Europese Rechtbank, ingesteld overeenkomstig de bepalingen van Titel III van dit Protocol, mits die Staat partij is bij het Protocol en niet de verklaring heeft afgelegd, bedoeld in Titel IV.

De keuze tussen deze beide mogelijkheden is definitief.

2. Indien de Staat het voornemen koestert de zaak voor te leggen aan zijn rechter overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, eerste lid, van de Overeenkomst, moet hij de partij te welker gunste het vonnis is gewezen, hiervan mededeling doen; hij kan zich alleen maar tot zijn rechter wenden, indien die partij de zaak niet binnen een termijn van drie maanden na ontvangst der mededeling heeft voorgelegd aan de Europese Rechtbank. Nadat die termijn is verstreken, kan de partij te welker gunste het vonnis is gewezen, de zaak niet meer voorleggen aan de Europese Rechtbank.

3. Onverminderd hetgeen moet worden verricht voor de toepassing van de artikelen 20 en 25 van de Overeenkomst, mag de Europese Rechtbank zich niet begeven in een onderzoek omtrent de gronden waarop het vonnis berust.

TITEL II.

Artikel 2.

1. Geschillen die tussen twee of meer Staten die partij zijn bij dit Protocol, mochten ontstaan met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van de Overeenkomst, worden op verzoek van een der partijen bij het geschil of bij wijze van schikking voorgelegd aan de overeenkomstig de bepalingen van Titel III van dit Protocol in te stellen Europese Rechtbank. De Staten die partij zijn bij dit Protocol, verbinden zich een zodanig geschil niet te onderwerpen aan een andere wijze van beslechting.

2. Indien het geschil betrekking heeft op een vraag die aan de orde is gesteld in een voor de rechter van een Overeenkomstsluitende Staat ingesteld geding tegen een andere Overeenkomstsluitende Staat, of op een vraag die aan de orde is gesteld in een voor de rechter van een Overeenkomstsluitende Staat overeenkomstig artikel 21 van de Overeenkomst ingesteld geding, kan het geschil niet worden ahangig gemaakt bij de Europese Rechtbank alvorens de rechter een eindvonnis heeft gewezen in dat geding.

3. Een geschil kan niet worden voorgelegd aan de Europese Rechtbank als het betrekking heeft op een vonnis waarvan zij reeds heeft kennis genomen of kennis moet nemen krachtens Titel I van dit Protocol.

Artikel 3.

Geen bepaling in dit Protocol mag worden uitgelegd als een ver-
hinderend voor de Europese Rechtbank om zich uit te spreken over geschillen die mochten ontstaan tussen twee of meer Overeenkomst-

PROTOCOLE ADDITIONNEL

à la Convention européenne sur l'immunité des États.

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires du présent Protocole,

Vu la Convention européenne sur l'immunité des États — ci-après dénommée « la Convention » — et notamment ses articles 21 et 34;

Désirant développer l'œuvre d'harmonisation dans le domaine couvert par la Convention en complétant celle-ci par des dispositions prévoyant une procédure européenne de règlement des différends,

Sont convenus de ce qui suit :

TITRE I.

Article 1.

1. Si un jugement a été rendu contre un Etat partie à la Convention et que celui-ci ne lui donne pas effet, la partie qui se prévaut de ce jugement peut demander qu'il soit statué sur le point de savoir si effet doit être donné au jugement conformément aux articles 20 ou 25 de la Convention, en saisissant :

(a) soit, en application de l'article 21 de la Convention, le tribunal compétent de cet Etat;

(b) soit le Tribunal européen constitué conformément aux dispositions du Titre III du présent Protocole, à condition que cet Etat soit partie au présent Protocole sans avoir fait la déclaration prévue au Titre IV de celui-ci.

Le choix entre ces deux possibilités est définitif.

2. Si l'Etat a l'intention de saisir son tribunal dans les conditions prévues au paragraphe 1 de l'article 21 de la Convention, il doit en informer la partie en faveur de laquelle le jugement a été rendu; il ne peut s'adresser à son tribunal que si cette partie n'a pas, dans un délai de trois mois après la réception de l'information, saisi le Tribunal européen. Passé ce délai, la partie en faveur de laquelle le jugement a été rendu ne peut plus saisir le Tribunal européen.

3. Sous réserve de ce qui est nécessaire pour l'application des articles 20 et 25 de la Convention, le Tribunal européen ne peut procéder à aucun examen du fond du jugement.

TITRE II.

Article 2.

1. Les différends qui pourraient s'élever entre deux ou plusieurs Etats parties au présent Protocole au sujet de l'interprétation ou de l'application de la Convention sont soumis, par voie de requête de l'une des parties au différend ou par voie de compromis, au Tribunal européen constitué conformément aux dispositions du Titre III du présent Protocole. Les Etats parties au présent Protocole s'engagent à ne pas soumettre un tel différend à un autre mode de règlement.

2. Si le différend porte sur une question soulevée dans une procédure introduite devant un tribunal d'un Etat partie à la Convention contre un autre Etat partie à la Convention ou sur une question soulevée dans une procédure introduite devant un tribunal d'un Etat partie à la Convention conformément à l'article 21 de la Convention, le Tribunal européen ne peut être saisi avant qu'il n'ait été statué définitivement dans cette procédure.

3. Le Tribunal européen ne peut être saisi d'un différend qui porte sur un jugement dont il a déjà eu à connaître ou dont il a à connaître en vertu du Titre I du présent Protocole.

Article 3.

Aucune disposition du présent Protocole ne peut être interprétée comme empêchant le Tribunal européen de statuer sur des différends qui pourraient s'élever entre deux ou plusieurs Etats parties à la

sluitende Staten betreffende de uitlegging of de toepassing van de Overeenkomst en die aan deze Rechtbank mochten worden voorgelegd bij wijze van schikking, zelfs indien die Staten of een van hen geen partij zijn bij dit Protocol.

TITEL III.

Artikel 4.

1. Er wordt een Europese Rechtbank inzake de immuniteit van Staten ingesteld, belast met het kennisnemen van zaken die voor deze Rechtbank worden gebracht overeenkomstig de bepalingen van de Titels I en II van dit Protocol.

2. De Europese Rechtbank bestaat uit de leden van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens benevens, voor iedere Staat die, geen lid van de Raad van Europa zijnde, tot dit Protocol is toegetreden, een persoon die de voor de leden van genoemd Hof vereiste hoedanigheden bezit en met goedvinden van het Comité van Ministers van de Raad van Europa is aangewezen door de Regering van die Staat voor een tijdvak van negen jaar.

3. Het voorzitterschap van de Europese Rechtbank wordt bekleed door de Voorzitter van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Artikel 5.

1. Indien bij de Europese Rechtbank een geding aanhangig wordt gemaakt overeenkomstig de bepalingen van Titel I van dit Protocol, neemt deze Rechtbank zitting in een Kamer van zeven leden. Als ambtshalve leden hebben daarin zitting het lid van de Europese Rechtbank dat onderdaan is van de Staat waartegen het vonnis is gewezen en het lid van de Europese Rechtbank, dat onderdaan is van de Staat van het forum, of bij ontstentenis in het ene of het andere geval van een zodanig lid, een persoon, door de Regering van de betrokken Staat aangewezen om zitting te nemen in de hoedanigheid van lid van de Kamer. De namen van de vijf overige leden worden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de Europese Rechtbank in tegenwoordigheid van de Griffier.

2. Indien bij de Europese Rechtbank een geding aanhangig wordt gemaakt overeenkomstig de bepalingen van Titel II van dit Protocol, wordt de Kamer samengesteld op de wijze als aangegeven in het voorgaande lid. Als ambtshalve leden van de Kamer nemen dan evenwel zitting de leden van de Europese Rechtbank die onderdaan zijn van de Staten die partij zijn in het geschil, of, bij ontstentenis van een zodanig lid, een persoon, door de Regering van de betrokken Staat aangewezen om zitting te nemen in de hoedanigheid van lid van de Kamer.

3. Indien in een voor een Kamer dienende zaak een ernstige vraag aan de orde komt, die de uitlegging van de Overeenkomst of van dit Protocol raakt, kan de Kamer zich te allen tijde aan de behandeling van de zaak onttrekken ten gunste van de Europese Rechtbank in plenaire zitting. Het zich onttrekken aan de behandeling is verplicht indien de oplossing van een zodanige vraag in strijd zou kunnen komen met een voordien door een Kamer of door de in plenaire zitting bijeengekomen Europese Rechtbank gewezen vonnis. Het zich onttrekken aan de behandeling is definitief. De desbetreffende beslissing behoeft niet met redenen te zijn omkleed.

Artikel 6.

1. De Europese Rechtbank beslist omtrent iedere aanvechting van haar bevoegdheid.

2. De zittingen van de Europese Rechtbank zijn openbaar, tenzij de Rechtbank op grond van buitengewone omstandigheden anders beslist.

3. De vonnissen van de Europese Rechtbank worden gewezen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden en uitgesproken in een openbare zitting. Zij zijn met redenen omkleed.

Indien het vonnis geheel of gedeeltelijk niet het eenstemmig oordeel van de Europese Rechtbank weergeeft, heeft ieder lid het recht tot het uitspreken van een afzonderlijk oordeel.

4. De vonnissen van de Europese Rechtbank zijn definitief en bindend voor de partijen.

Artikel 7.

1. De Europese Rechtbank stelt zijn eigen reglement en procedure vast.

2. De functie van Griffier van de Europese Rechtbank wordt vervuld door de Griffier van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Convention au sujet de l'interprétation ou de l'application de celles-ci et qui lui seraient soumis par voie de compromis, même si ces Etats ou tel d'entre eux ne sont point parties au présent Protocole.

TITRE III.

Article 4.

1. Il est institué un Tribunal européen en matière d'immunité des Etats, chargé de connaître des affaires portées devant lui conformément aux dispositions des Titres I et II du présent Protocole.

2. Le Tribunal européen est composé des membres de la Cour européenne des Droits de l'Homme et, pour chaque Etat non membre du Conseil de l'Europe ayant adhéré au présent Protocole, d'une personne réunissant les qualifications requises des membres de ladite Cour et désignée, avec l'accord du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, par le gouvernement de cet Etat pour une durée de neuf ans.

3. La présidence du Tribunal européen appartient au Président de la Cour européenne des Droits de l'Homme.

Article 5.

1. Lorsque le Tribunal européen est saisi d'une affaire dans les conditions prévues au Titre I du présent Protocole, il se constitue en Chambre de sept membres. En font partie de plein droit le membre du Tribunal européen ressortissant de l'Etat contre lequel le jugement a été rendu et le membre du Tribunal européen ressortissant de l'Etat du for ou, à défaut de l'un ou de l'autre, une personne désignée par le gouvernement de l'Etat intéressé pour siéger en qualité de membre de la Chambre. Les noms des cinq autres membres sont tirés au sort par le Président du Tribunal européen en présence du Greffier.

2. Lorsque le Tribunal européen est saisi d'une affaire dans les conditions prévues au Titre II du présent Protocole, il est procédé de la manière prévue au paragraphe précédent. Toutefois, font partie de plein droit de la Chambre les membres du Tribunal européen ressortissants de l'un des Etats parties au différend ou, à défaut, une personne désignée par le gouvernement de l'Etat intéressé pour siéger en qualité de membre de la Chambre.

3. Si l'affaire pendante devant la Chambre soulève une question grave qui touche à l'interprétation de la Convention ou du présent Protocole, la Chambre peut à tout moment se dessaisir au profit du Tribunal européen réuni en session plénière. Ce dessaisissement est obligatoire si la solution d'une telle question risque de conduire à une contradiction avec un arrêt rendu antérieurement par une Chambre ou par le Tribunal européen réuni en session plénière. Le dessaisissement est définitif. La décision de dessaisissement n'a pas besoin d'être motivée.

Article 6.

1. Le Tribunal européen décide de toute contestation sur le point de savoir s'il est compétent.

2. Les audiences du Tribunal européen sont publiques à moins qu'il n'en décide autrement en raison de circonstances exceptionnelles.

3. Les arrêts du Tribunal européen, pris à la majorité des membres présents, sont motivés et rendus en séance publique. Si l'arrêt n'exprime pas en tout ou en partie l'opinion unanime du Tribunal européen, tout membre a le droit d'y joindre l'exposé de son opinion.

4. Les arrêts du Tribunal européen sont définitifs et obligatoires.

Article 7.

1. Le Tribunal européen établit son règlement et fixe sa procédure.

2. Le Greffe du Tribunal européen est assuré par le Greffier de la Cour européenne des Droits de l'Homme.

Artikel 8.

1. De kosten van de werkzaamheden van de Europese Rechtbank komen ten laste van de Raad van Europa. Staten, geen Leden van de Raad van Europa zijnde, die tot dit Protocol zijn toegetreden, dragen in die kosten bij op een door het Comité van Ministers na verkregen instemming van die Staten te bepalen wijze.

2. De leden van de Europese Rechtbank ontvangen voor hun werkzaamheden een door het Comité van Ministers vast te stellen dagvergoeding.

TITEL IV.

Artikel 9.

1. Iedere Staat kan op het tijdstip van ondertekening van dit Protocol of van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding door middel van een tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa te richten kennisgeving verklaren dat hij zich slechts gebonden acht door de Titels II tot en met V van dit Protocol.

2. Een zodanige kennisgeving kan te allen tijde worden ingetrokken.

TITEL V.

Artikel 10.

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Lid-Staten van de Raad van Europa die de Overeenkomst hebben ondertekend. Het dient te worden bekrachtigd of aanvaard.

De akten van bekrachtiging of aanvaarding moeten worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

2. Dit Protocol treedt in werking drie maanden na de datum van nederlegging van de vijfde akte van bekrachtiging of aanvaarding.

3. Voor elke ondertekenende Staat die het daarna bekrachtigt of aanvaardt, treedt het Protocol in werking drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van bekrachtiging of aanvaarding van die Staat.

4. Een Lid-Staat van de Raad van Europa kan dit Protocol niet bekrachtigen of aanvaarden zonder de Overeenkomst te hebben bekrachtigd of aanvaard.

Artikel 11.

1. Een Staat die tot de Overeenkomst is toegetreden, kan tot het Protocol toetreden nadat dit in werking is getreden.

2. Toetreding geschiedt door het nederleggen bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa van een akte van toetreding, die drie maanden na de datum van nederlegging van kracht wordt.

Artikel 12.

Het maken van voorbehouden ten aanzien van dit Protocol is niet toegestaan.

Artikel 13.

1. Een Overeenkomstsluitende Staat kan dit Protocol, voor zover het hem betreft, opzeggen door een kennisgeving te richten tot de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

2. De opzegging wordt van kracht zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal. Het Protocol blijft evenwel van toepassing op gedingen die overeenkomstig de bepalingen van het Protocol zijn ingesteld vóór de afloop van deze termijn.

3. Opzegging van de Overeenkomst brengt van rechtswege opzegging van dit Protocol mede.

Artikel 14.

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa geeft aan de Lid-Staten van de Raad van Europa en aan iedere Staat die is toegetreden tot de Overeenkomst kennis van :

- (a) elke ondertekening van dit Protocol;
- (b) nederlegging van elke akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding;
- (c) elke datum van inwerkingtreding van dit Protocol overeenkomstig de artikelen 10 en 11;

Article 8.

1. Les frais de fonctionnement du Tribunal européen sont à la charge du Conseil de l'Europe. Les Etats non membres du Conseil ayant adhéré au présent Protocole y participent selon des modalités à fixer par le Comité des Ministres après accord avec eux.

2. Les membres du Tribunal européen reçoivent une indemnité par jour de fonctions, à fixer par le Comité des Ministres.

TITRE IV.

Article 9.

1. Tout Etat peut, par une notification faite au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe au moment de la signature du présent Protocole ou du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion y relatif, déclarer limiter, en ce qui le concerne, l'application du présent Protocole aux seuls Titres II à V.

2. Une telle notification peut être retirée à tout moment par la suite.

TITRE V.

Article 10.

1. Le présent Protocole est ouvert à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe qui ont signé la Convention. Il sera ratifié ou accepté. Les instruments de ratification ou d'acceptation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. Le présent Protocole entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt du cinquième instrument de ratification ou d'acceptation.

3. Il entrera en vigueur à l'égard de tout Etat signataire qui le ratifiera ou l'acceptera ultérieurement trois mois après la date du dépôt de son instrument de ratification ou d'acceptation.

4. Aucun Etat membre du Conseil de l'Europe ne pourra ratifier ou accepter le présent Protocole sans avoir ratifié ou accepté la Convention.

Article 11.

1. Tout Etat qui a adhéré à la Convention peut adhérer au présent Protocole après l'entrée en vigueur de celui-ci.

2. L'adhésion s'effectuera par le dépôt, près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, d'un instrument d'adhésion, qui prendra effet trois mois après la date de son dépôt.

Article 12.

Aucune réserve n'est admise au présent Protocole.

Article 13.

1. Tout Etat Contractant pourra, en ce qui le concerne, dénoncer le présent Protocole en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La dénonciation prendra effet six mois après la date de la réception de la notification par le Secrétaire Général. Toutefois, le Protocole continuera à s'appliquer aux affaires introduites, conformément à ses dispositions, avant l'expiration de ce délai.

3. La dénonciation de la Convention entraîne de plein droit celle du présent Protocole.

Article 14.

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil de l'Europe et à tout Etat ayant adhéré à la Convention :

- (a) toute signature du présent Protocole;
- (b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion;
- (c) toute date d'entrée en vigueur du présent Protocole conformément à ses articles 10 et 11;

(d) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in Titel IV en elke intrekking van zodanige kennisgeving;

(e) elke kennisgeving ontvangen krachtens het bepaalde in Artikel 13 en de datum waarop de opzegging van kracht wordt.

Ten blijk van waarvan de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

Gedaan te Bazel, op 16 mei 1972, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk gezaghebbend, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift toekomen aan alle Staten die dit Protocol hebben ondertekend of daartoe zijn toetreden.

Voor de Regering van de Republiek Oostenrijk :

BRODA.

Voor de Regering van het Koninkrijk België :

A. VRANCKX.

Voor de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland :

Gerhard JAHN.

Voor de Regering van het Groothertogdom Luxemburg :

E. SCHAUS.

Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden :

VAN AGT.

Voor de Regering van het Zwitserse Eedgenootschap :

Kurt FORGLER.

Voor de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland :

HAILSHAM of St. MARYLEBONE.

(d) toute notification reçue en application des dispositions du Titre IV et tout retrait d'une telle notification;

(e) toute notification reçue en application des dispositions de l'article 13 et la date à laquelle la dénonciation prendra effet.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Bâle, le 16 mai 1972, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats signataires et adhérents.

Pour le Gouvernement de la République d'Autriche :

BRODA.

Pour le Gouvernement du Royaume de Belgique :

A. VRANCKX.

Pour le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne :

Gerhard JAHN.

Pour le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg :

E. SCHAUS.

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

VAN AGT.

Pour le Gouvernement de la Confédération suisse :

Kurt FORGLER.

Pour le Gouvernement du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord :

HAILSHAM of St. MARYLEBONE.